

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:
Egy évre ..... 24 korona.
Egy hónapra ..... 2 korona.

VIDÉKEN:
Egy évre ..... 28 korona.
Egy hónapra ..... 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:
4-hasabos petit sor egyszer 20 fillér,
minden következőnél 15 fillér.

Nyílttér petit sora 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és esanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1909.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Kedd, március 9.

Mai számunk főbb közleményei:

- Nagy Sándor dr. Polónyi Géza ellen.
- Károlyi gróf a mácsai iskoláért.
- A kereszényszociális tanfolyam utolsó előadása.
- Kereskedők és iparosok parlamenti képviselője.
- Községek harca
- Orvos nélkül.
- Árvizvesztély az aradi járásban.
- Kártyabecsület.
- Fegyelmi ítéletek.
- Elsimított ellentétek.
- Felvehető a híd kölcsön.

Egyenes szó.

Arad, március 8.

Az őszinte szóért csak a fejét verik be az embernek; az egyenes szóért el is tapossák. Mert az egyenes beszédnek rendesen kiméretlennek kell lenni, megbolygatni annak a gyöngéjét, akihez szól: ezt pedig nem mindig fogadják olyan kedvesen, sőt nem is mindig hidegvérrel. S ha nincs meg az egyenes szónak az a meggyőző ereje, az a határozottsága, mint aminő az oroszlan szemébe néző szelidítőnek pillantása rendszerint az bánja meg, aki mondta.

Ilyen egyenes szót, kegyetlen igazságot mondott el Fábry Sándor dr. az iparosok és kereskedők választási ligájának vasárnap délután tartott ülésén; s hogy ezt neheztelés helyett kitörő tapsok, a tömegek önbeismerésének hangos megnyilatkozása követte: jele volt annak, hogy ez a beszéd a maga helyén, a maga idejében volt elmondva. A hallgatóság

gondolkodásának találó kifejezését, évtizedes vágyak által megérlelt igazságok találó rajzát, valamint a maguk erejét érző társadalmi termelő osztályok akaratának frappáns megnyilatkozását érezte ki a hallgató annak minden szavából.

A politika-eszmörnek, a politikával való játék büneinek nagy tudású, szónoki formájában is értékes jellemzése volt ez. Nagy általánosságban sokan hangoztatják. Mindenki haragszik a politikára, sokszor kerülni is igyekszik és — mégis politizál. Az a letagadhatatlan tény, hogy a magyar publikumot a folyosó-intrikák, a pártklubok titkai, a parlament hőseinek intimitásai jobban érdeklik a kenyérkérdést legközelebről érdeklő gazdasági problémánál: ez vall arra, hogy Magyarországon a politika értékét kevéskép nem tudják leszállítani. Igazában: a politikát nem tudják abban keresni, ami a vagyonosodást, mindnyájunk anyagi előmenetelét érinti. Fábry Sándor beszéde tovább ment az egyszerű sóhajtásnál, nemcsak azt mondta, hogy kerülni a politikát. De éles kritikával és szabad beszédével rámutatott minden politikai rendszer hibájára, nem kímélve a legkényesebb pontokat sem. S a politikai hazugságok feltárása után az élet igazságáról beszélt: arról, hogy a gazdasági kérdések kell, hogy a további eszelekvést irányítsák. S ezzel jellemezte a kereskedők és iparosok szervezkedését, annak célját, hivatását. Nem párt

akar ez lenni, mert akkor okvetlenül el kellene döntenie, hogy hatvanhetes, vagy negyvennyolcas alapon áll-e; nem merev ellenzék, a melynek hivatása örökösen az marad, hogy a kormányt mindenütt támadja, a míg csak maga nem jut a kormányra. Nem: erős, nyílt érdekesoport, amely egyként támogat kormányt és pártokat, ha azok becsületesen és valóságosan védik a kereskedők és iparosok boldogulását: s egyformán fordul kormány és párt ellen, amely ezzel ellenkező, egyoldalú politikát üz. S hogy ehhez a szándékhoz arra való megbízható és becsületes embereket keressen és küldjön a parlamentbe: ez a hivatása a ligának.

A magyar beszédnek van egy utálatos és egy imponáló szava. Az egyik a „vajha.” Eddig ez volt divatban. Vajha elérnök, hogy a kereskedők és iparosok, a maguk számát, gazdasági jelentőségüket és értelmi színvonalukat megillető arányban jutnának a parlamentbe. A másik a „kell.” És ez a mának, a jelennek szava. Igenis: kell, hogy az ipar és kereskedelem utat törjön magának a parlament árkádjai felé vezető uton, mert ha nem tud, annak a parlament vallja kárát. És ez a „kell” nyilatkozott meg Fábry Sándor dr. beszédén keresztül: olyan ma még ritkán hallható beszéd volt ez, amely a politikát kerülve, sőt azt megbélyegezve, a külső hatás eszközeit nem kerülve jutott a lelkekbe.

Rákóczi kesergője.*

Írta: Dóczy József.

Az aradi sikot sirva-riva járom,
Ott alussza álmát a hős tizenhárom ...
Ha rájuk tapadt rég hóhér keze szennye,
Hőféhérré mosta őket,
Félistenné tette őket
Magyarország könnye!

Az aradi sikon márványtemplom épül,
Benne tizenhárom gyászos oltár készül.
Fel a magas égig lángol bent a máglya ...
Ugy száll fel a menyországba
Láncát tépő Magyarország
Szabadságimája.

Az aradi sikon vérpiros a harmat,
Ott tilinkó nem szól, a dal is elhallgat.
Tizenhárom sirból száll a csendes éjben
Vértanuknak néma átka ...
Vajj ki tudja, hátha-hátha
Meghallják az éjben ...

* A budapesti egyetemi ifjuság szombati koncertjén énekelte Takács Mihály, az opera tagja.

A színész-honvéd.

(A nagyidőkből.)

Ameddig közöttünk éltek a nagyidők tanúi és katonái, olyanképen becsültük a Kossuthvilágra vonatkozó visszaemlékezéseiket, mint mikor a könnyelmű diák megkapja hazulról a lágycipót. Karajoztuk, egyre csak karajoztuk. Darabokat haraptunk belőle. Csak midőn fogtomra került a lágycipó, midőn a nagyidők katonái egymásután „masiroztak el” tőlünk a mulandóság világába, kezdtünk becsülni a morzsákat is.

Ez is alig több a morzsánál, amit most itt közreadok. Néhány érdekes emlékezés az utolsó napokból, végnapjaiból a dieső honvédvilágnak, melynek a színész-honvéd, öreg Foltényi Vilmos is lelkes katonája volt. A honvédtábori tüzérségnél szolgált Foltényi, mint nyugdíjas színészt pár évvel ezelőtt temették el Debrecenben.

Temesvárnál elveszett a csata. Felbomlott a honvédsereg. Egyrésze reményvesztetten menekült, mások a hadiszerekenese jobbrafordulását várták és együtt maradtak.

Lukács tüzérezredes, aki a hajdunádudvari temetőben nyugszik, a kimenekülésre, bujdosásra szánta magát.

— Én, fiam, kimenekülök! — mondotta az ezredes.

— En nem hagyom el a hazát! felelte Foltényi hadnagy. Lukács ezredes — bucsuzáskor — gyönyörű háttas lovát Foltényinak adta. Foltényi ezen a fekete lovon lovagolt Déva alá, ahol a fegyvert is lerakták. Utolszor még trombitájába fújt a vén huszár kürtös, ezentul már csak hadifoglyok voltak a honvédek. Ugyanekkor történt, hogy egy gavallérmuszka fölízstnek megtetszett a Foltényi hadnagy fekete paripája és noha erőszakkal is elvehette volna, alkut ajánlott Foltényinak. Németül beszéltek meg.

— Adok érte hetven rubelt! Ideadjá?

— O ja! Foltényi örömmel mondta rá az igent. Hisz a szolgálati lova még így is meg volt, de meg hetven rubel ezüstben nagy pénz volt a szegény hadi fogolynak, midőn a Kossuth-bankó már ingyért sem kellett ... Megkötötték a vásárt.

Osztrák kézre Szászvároson kerültek a honvédek és az egyik finom szimatu osztrák tisztnek mindjárt szemébe tűnt a Foltényi ezüst rubelektől duzzadt zsebe. Nem sokat teketóriázott az osztrák, egyszerűen belenyúlt a hadifogoly zsebébe és kimarkolta a hetven rubelt.

— Ezt valószínűleg ugyis zsákmányolta

Nagy Sándor dr. Polónyi Géza ellen.

A képviselőház ülése.

— Fővárosi tudósítónktól. —

Budapest, március 8.

Néhány nap múlva a Ház végezni fog az összes adójavaslatokkal. Ma a jövedelmi adóról szóló javaslatot vették tárgyalás alá, de az érdeklődés kiszorult a folyosóra, ahol az esti konferencia eshetőségeiről beszélgettek.

Váratlanul komplikálta a helyzetet, hogy Kossuth Ferenc ismét megbetegedett és nem elnökölhet az esti értekezleten, melynek tanácskozásait Hoitsy Pál fogja vezetni. A konferencia dolgában Kossuth elküldte titkárát, Pallay Sándor dr.-t, aki hosszasan tárgyalt Hoitsy Pállal, Holló Lajossal, Batthyány Tivadar gróffal. Azt hiszik, hogy az értekezlet baj nélkül működik. Rátkay László kijelentette Ugron Gábornak, hogy nem fogja megtámadni. A folyosón ma híre járt, hogy a kormány a bankkerülésben két éves provizóriumot tervez s addig meg akarja csinálni az új választási törvényt a választásokat. De erről a függetlenségi páron senki sem akar tudni.

Hoitsy és Apponyi később meglátogatták Kossuthot, akivel két óra hosszáig tanácskoztak. Amikor visszajöttek a Házba, Hoitsy követte a képviselőkkel Kossuthnak azt a kívánságát, hogy a ma esti konferencián hevesen szóljanak fel. Közölte, hogy a mai konferencián ő fog elnökölni, bemutatja Kossuth levelét, amelyben röviden nyilatkozik a helyzetről, a hír szerint azt kéri, hogy ne foglalkozzanak bankbizottság dolgaival és ne tegyék még pártkérdéssé a bankkérdést. A Justh ügyét úgy intézik el, hogy mivel a bankkérdésben támogatás érte, a párt az elnököt biztosítja szeretetéről és ragaszkodásáról. Ugron nevét a nyilatkozat nem említi meg.

A mai ülésen rendkívüli sikere volt Nagy Sándor dr.-nak, aki a jövedelmi adójavaslat mellett szólalt fel és fényes dialektikával mutatta ki, hogy az ideálisan valósítja meg a létminimum védelmét és progresszivitást. Polónyi Géza támadt a javaslat ellen és Nagy Sándor dr.

egyed? mondotta az osztrák és zsebrevágta az züstöket... Az idegen zsebeknek kotorászása közben még egy gyufatartót is talált az osztrák úr, de ezt már nem becsülte annyira, mint a rubeleket, mert visszaadta Foltényinak. — Igyebar, ez valami emléktárgy?

— Ó, igen! bölintotta savanyodott kedvvel Foltényi, bár a gyufatartó tényleg egy kaszai kedves színésznek az ajándéka volt.

— No, akkor csak tartsa meg! kegyeskedt az osztrák az ezüstbelekkel zsebében.

— Hehehe! késő vénségében is nevette Foltényi, az osztrák gavalléria meg ilyen.

A többi honvéddel együtt Gyulaférvárra került Foltényi. Előbb a kazamatában sinylőött, majd az oláh templomban kvártélyozták. Le kellett vetni a nyalka tüzérdolmányt. Durva vászonkiltit adtak rájuk. A foglyokra közdő osztrák vadászok között volt egy különösen jó fiú, egy fővadász, aki mindenképpen segítette a fogoly honvédeket. Ez a fővadász écsi „légionárius” volt előbb és a magyar zászló alól csipték el az osztrákok...

Ezen fogságában hallotta Foltényi, midőn az osztrák tiszték beszélgettek:

— Hát a honvédekkel mi lesz?

— Besorozzuk a lumpokat, — mondta a másik. Foltényit még sem sorozták be, mert a vizitáló katonarvos, ki még színészkorából barátja volt, „untauglich”-nak nyilvánította. szabadon bocsátották és a kétfejű sasos level-

Justh Gyula felkértére verte vissza a támadásokat, melyek a függetlenségi pártprogram érvényesítése ellen voltak irányítva. Wekerle, Darányi és Apponyi miniszterek melegen gratuláltak a szónoki sikerhez. Justh kijelentette, hogy örvend a sikernek s tudta, hogy Nagy dr. hű tagja a pártnak, akiben soha sem csalódik. Este a pártklubban Justh újból visszatért a parlamentben aratott diadalra és meleg elismeréssel adózott Nagy Sándornak kitünő szolgálataiért.

Az ülésről részletes tudósításunk a következő:

Justh Gyula elnök egynegyed 11 órakor nyitja meg az ülést.

Wekerle Sándor miniszterelnök betérjeszti az államvasutak köszénbányáinak fejlesztéséről szóló törvényjavaslatot, továbbá bemutatja a kormány 1907. évi működéséről szóló statisztikai kimutatásokat.

Mindkettőt kifogják nyomtatni és a Ház tagjai között szétosztják.

Harmadszori olvasásban elfogadják a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok kereseti adójáról szóló törvényjavaslatot és átérnek

a jövedelmi adójavaslat

folytatolagos tárgyalására.

Eszterházy Móric gróf: Rövid felszólalásában statisztikai adatokkal bizonyítja, hogy a Ház előtt fekvő javaslat segíteni fog a mai helytelen állapotokon, mikor is a teherviselés nincs arányosan eloszolva. A javaslatot elfogadja. (Eljenzés.)

(Polónyi támad.)

Polónyi Géza: Ez a javaslat a ház- és földbirtokosok érdekeit mélyen sérti, mert akinek birtoka vagy háza meg van terhelve adóssággal, az ki van véve a jövedelmi adó fizetése alól. Ez sérelmes a többi adózóra. Abszurdumnak mondja, hogy a kormány az egész országban egységesen kívánja a létminimumot megállapítani. Rámutat arra, hogy pl. Budapesten nem hatszáz, de még ezer korona sem lehet a létminimum! Bemutatja a Háznak a külföldi létminimum összegeit, amiből kétségtelenül konstatálható, hogy a kormány minálunk állapítja meg a létminimumot a legszűkebb körben. A családra olyan súlylyal nehezedik ez az adójavaslat, hogy egyenesen demoralizálja azt, amikor a család minden egyes jövedelmére súlyos adókat vet ki. Az a meggyőződése, hogy az adóreform által növekedő állami bevételek azt fogják maguk után vonni, hogy Ausztria magasabb kvótát fog követelni,

lel úgy indult utra „kulesos” Kolozsvárnak, ahol is már szintársulat működött.

A kolozsvári különféle színész-élmények után Bányára vetődött a kopott, de fiatal színész-honvéd. Bányáról Petz nevű bányatiszttal utazott fel Pestre.

— Még ilyen drága kocsiülésem soha sem volt! beszélte Foltényi. A bányatiszt a kocsiülés ládjában aranyat szállított Pestre.

Azonban Pesten jutott az igazi „csurgó alá”. Hajszolták a volt honvédtiszteket, hogy jelentkezzenek sorozásra és a komisz osztrák közkatónáskodástól csak a véletlen mentette meg a színész-honvédet; akinek ezután még a hirhedt „policáj főnöknél”, Prottmannál is jelentkezni kellett. Egyik „beamtértől” a másikhoz utasították, míg végre a rettegett rendőrfőnök elé került. Természetesen Prottmanné volt az első szó:

— Foltényi? Hm! Mi volt?

— Enekes... Baritonista.

— Szép! Mit énekel?

— Carlót... Ernániban.

— Derék... Miután Prottmann így igazolta és még a katonai parancsnokságnál is igazolták Foltényit, most már a hivatalos levelekkel és — sasokkal biztosítva volt minden „lefogatás” ellen. Visszatért első ideáljához, a szinpadhoz, a volt honvédtüzér Aradon csapott fel újból színésznek...

Móricz Pál.

arra hivatkozva, hogy az állam jövedelmei szaporodtak. A javaslatot nem fogadja el.

(Elvek megvalósítása.)

Nagy Sándor: Ezt a javaslatot megvédeni, mint függetlenségi ember, elsődrendű kötelességemnek tartom, mert ebben a javaslatban látom megvalósítani azokat az elveket, amelyekért mi függetlenségi, pénzügyi és gazdasági téren régóta, évtizedek óta küzdötünk, amely a mi elvünket valósítja meg. Ebben a javaslatban találom meg ugyanis azt, amit mi hirdettünk, hogy eltöröljük az általános jövedelmi pótdadó. Ez teszi lehetővé, hogy nyolc és fél millió a II. oszt. kereseti adóból leirandó tehertételből töröltessek. Ez valósítja meg a függetlenségi pártnak régi követelését, amelyet annyiszor hirdett a népnek, hogy az adózásnál a teherviselési képesség legyen az irányadó, tehát alkottassék olyan törvény, amelynek két iránya lenne: legyen meg benne először a létminimum, ami azt jelenti, hogy akinek nincs teherviselési képessége, az ne fizessen adót, másfelől a progresszivitás, ami azt jelenti, hogy mennél nagyobb a teherviselési képesség, annál inkább emelkedjék, ezzel arányban, az adózási kötelesség is.

(Főváros és vidék.)

Mindenekelőtt nagyon tévednek azok, akik azt hiszik, hogy a mi létminimumunk a valóságban is 800 korona, mert hiszen a pénzügyminiszter ur bebizonyította, hogy Ausztriában, ahol 1200 korona a létminimum, tulajdonképpen az 1600 és 1700 koronás jövedelmek nem esnek adó alá, csak az azon felüliek. Tehát a valóságban ami 800 koronás létminimumunk sem lesz 800 korona, hanem legalább is 1200—1300 korona. Helytelen tehát azt hinni, hogy mi egy 800 koronás létminimummal dolgozunk. De ami a budapesti megélhetési viszonyokat illeti, e tekintetben szóról-szóra aláírom, amit Esterházy t. képviselőtársam mondott, aki nagyon helyesen mutatott rá arra, hogy a megélhetési előfeltételek tekintetében nincsenek nagy különbségek a főváros és a vidék közt.

Azt is hozzá teszem, hogyha a fővárosban természetesen valamivel drágább is a megélhetés, mint a vidéken, de viszont ezzel szemben a foglalkozás, a kereset előfeltételei is inkább megvannak. Budapesten sokkal több módja van valakinek existenciát alapítani, mint a vidéken, ahol tudjuk, hogy a kenyérkereseti ágaknak köre sokkal szűkebbre van szorítva. Ez abból is látszik, hogy a tönkrement existenciák a vidékről a fővárosba özönlnek, abban a reményben, hogy amit nem tudtak megszerezni a vidéken, a főváros nyújtja majd nekik, az juttatja őket kenyérhez.

Azok, akik e javaslatot helyesnek tartják, úgy fogják fel a dolgot, hogy egy családnál, amikor a teherviselési képességet megítéljük, a családot mint háztartási egységet kell venni, mert hogyha egy család öt tagja kereső és mind az öt a jövedelmét a családfőnek adja, az öt embernek könnyebb az eltar-tása, mintha mindegyik külön-külön háztartást kénytelen vezetni. Föltétlenül megáll, hogy olcsóbb a háztartás ha öt embernek főznek (Zaj. Halljuk! Halljuk! Elnök cseppet.) és öt embert ugyanabban a háztartásban látnak el, mintha mind az öt külön-külön háztartást kénytelen berendezni, hogy existenciáját fentartsa.

(A füstbe ment párt.)

Beismerem, hogy lehet itt helye vitának, azonban, hogy áll ez azon etikai momentum tekintetében, amelyet Polónyi Géza t. képviselő ur felhoz, hogy ez ugyanis a concubinatusnak lesz megerősítése és a házasság meggátolója? Azt hiszem, adó miatt ebben az országban még nem nősült senki és adó miatt egyetlen parti sem fog ebben az országban füstbe menni. (Derültség.) A nagyobb jövedelmű emberek, azt hiszem, mikor egybe akarnak kelni, egyáltalán nem fogják mondani, hogy ne keljünk egybe, mert akkor cumuláció és progresszión folytán több lesz az adó, hanem inkább éljünk ágyasságban.

Polónyi Géza a javaslat ellen legnagyobb slágerként azt vágja ki, hogy be tudja bizonyítani, hogy Magyarország adózó népe és pedig úgy a földbirtokosok, mint más foglalkozás-ágbeliek ezen adóreform után többet fog-

nak fizetni. Ez abszolút nem áll meg. (Igaz! Ugy van! balfelől.) Igaz, hogy nem tudjuk a pénzügyi effektust meghatározni, mert ez a javaslat novum a mi adórendszerünkben s nem tudjuk, mennyi lesz és hogyan fog megoszolni az adóköteles jövedelem, tehát a progresszív adókulcs szerint hogyan fognak adózni, azonban, ha mégis figyelembe vesszünk bizonyos elveket, akkor körülbelül megrajzolhatjuk egy bizonyos részében a jövedelmi adó képét.

(A legnagyobb eláger ellen.)

Vegyük első sorban a földbirtokosokat, mert nagyon természetes, hogy mikor 4 és fél millió ember fizet földadót, főfontosságú arra gondolni, vajjon a jövedelmi adó előnyös-e, vagy hátrányos-e a földbirtokokra. E tekintetben egyszerűen utalok az indokoláshoz csatolt kimutatásra, mely megmondja azt, hogyha felvesszük a tiszta jövedelmet, mely a jövedelmi adó alapját fogja képezni és ha vesszük ennek a kataszteri tiszta jövedelemnek két és félszeresét, ha tehát felvesszük, hogy Magyarországon a 303 millió kivevő kataszteri tiszta jövedelem mellett ennek 2 és félszerese, vagyis, 750 millió fog a jövedelmi adónál, mint adóköteles jövedelem szerepelni és ha összehasonlítjuk az ezen adónak kulcsa szerint kirovandó jövedelmi adót az eddigi általános jövedelmi pótdadóval, méltóztassék a skálát megnézni, csak 18.000 korona jövedelemnél éri el a kirovandó jövedelmi adó az eddigi általános jövedelmi pótdadót. Tehát a 18.000 koronán aluli földbirtokból eredő jövedelem mellett nem lesz annyi jövedelmi adó, mint eddig az általános jövedelmi pótdadó volt, már pedig azt hiszem, épen mi nekünk függetlenségiéknél az az érdekünk, hogy megvédjük azt a sok millió kisembert, kisbirtokost, aki gerincét képezte mindig a mi pártunknak. (Helyeslés balfelől.)

De nézzük, hogy a kereskedelemmel és az értelmi foglalkozással foglalkozóknak kell-e félniök a jövedelmi adó exorbitán emelésétől. Itt sincs természetesen pozitív adat, mert nem tudjuk, mi lesz az adóköteles jövedelem, de mégis a következőt vagyok bátor figyelmükbe ajánlani. Meg van állapítva a kereseti adónál az 1908. évi kivétel szerint minden foglalkozási ágánál az átlagos kereseti jövedelem. Az indokolás azt mondja, hogy az tulajdonképpen csak 3 százaléknak felel meg, a 10 százalék fiktiiv, tehát a valóságban tulajdonképpen három annyi a jövedelem, mint a mennyit az átlag felmutat. Ha én felveszek háromszor oly nagy jövedelmet és feltételezem, hogy a jövedelmi adónál ezen egyenes adóstatisztika nyolcadik kötetében felsorolt foglalkozási ágak jövedelmének háromszorosa lesz az adóbizottságok által megállapítva, akkor is odajutok, hogy Magyarországon az iparosok és kereskedők közül nagyon sok ember fog a létminimumba esni, nagyon sok ember pedig igen csekély jövedelmi adót fog fizetni.

(Igazságos adózás)

Azt kérdezi Polónyi Géza t. képviselőtársam, hogy mi lesz pénzügyi effektusa a jövedelmi adónak és előre megjósolja, hogy ebből nagy jövedelem fog előállni. Szívesen fel is ajánlaná a pénzügyminiszter urnak azt a paktumot, hogy állítsa vissza a régi kontingenst, amely az eredeti javaslatban volt, ebből pedig kimaradt, mert a kontingens elejtése azt bizonyítja, hogy 6 többit akar ezen adóból behozni, mint amennyi a maximális kontingensben megállapítva volt. Erre nekem az a válaszom, (Halljuk! Halljuk! Zaj.) hogy mindenképp nézzük meg a külföldi példákat és állapítsuk meg, hogy milyen pénzügyi effektussal jár a jövedelmi adó ott. Azt tapasztaljuk, hogy a jövedelmi adó évről-évre többit hoz az államnak, mint amennyit az előbbi kivétési ciklusokban. Azonban az sosem baj, ha az adó többit hoz, mert az nem baj, ha az adó igazságos megadózatás révén hoz az államnak nagy jövedelmet. Hiszen mikor a porosz jövedelmi adót életbe léptették, egyedül Aachenben 54 milliómost fedeztek fel az eddigi három helyett, akik — mint egy lap akkor megírta — addig szerény ibolyaként huzódtak meg. Nem kell tehát busulnunk azon, hogyha igazságos adóztatási elvek, nagy jövedelmek kipuhatólása mellett valamely adónemből az állam többit vesz be, (Zaj.) hiszen az adóköteles egyének, az adóköteles vállalatok, az adóköteles jövedelme, az

iparnak, a kereskedelemnek, a földművelésnek és mindenféle gazdasági nemeknek fejlődésével az egész világon folytonosan és állandóan fejlődnek. Ez adja meg az egész világon a jövedelmi adónak azt a pénzügyi effektust, hogy évről-évre nő. Ezen tehát én nem busulok Polónyi Géza t. képviselőtársammal, hanem azt mondom, vajha nálunk is nőne ez az adó, de mindenkor — hozzáteszem — igazságos adóztatási elvek mellett, amelyek ebben a javaslatban megnyilvánulnak és megállapítva.

Mindezeket csak azért hoztam fel, mert mint függetlenségi ember, nem tudom nézni, hogy éppen azt az adóemet, illetőleg azt az adójavaslatot támadják erősen, amely a mi némes elveinket, amelyeket népünk és azok, akik a függetlenségi eszmének erős támaszai, annyi évtizedeken át óhajtanak, valósítja meg. En tehát a legnagyobb örömmel fogadom el ezt a törvényjavaslatot. (Eljenzés balfelől.)

Elnök: Most pedig az ülést tíz percre felfüggesztem.

Szünet után

Mezőfi Vilmos nem látja megvalósítva azokat, amiket Nagy Sándor beszédében annyira feldicsért. Nagy igazságtalanságnak tartja, hogy a javaslat a családtagok jövedelmét hozzászámítja a családfőéhez. Nem fogadja el a javaslatot.

Az ülés két óra után véget ért.

Károlyi gróf a mácsai iskoláért.

Aradmegye közigazgatásából.

— Az Aradi Közlöny tudóstíjójától. —

Arad, március 8.

Aradvármegye közigazgatási bizottsága ma délelőtt tíz órakor tartotta rendes havi ülését Károlyi Gyula gróf főispán elnöklété alatt. Az ülésről, melyen több érdekes ügy került napirendre, itt következik tudósításunk:

(A főispán adománya.)

A rendes jelentések során Varjassy Arpád kir. tanácsos, tanfelügyelő bejelentette, hogy Károlyi Gyula gróf főispán, mácsai nagybirtokos, — azon kikötés mellett, hogy a mácsai, jelenleg négy tantermes állami elemi iskola még két tanteremmel fejlesztessék — egy 2 tantermet és egy tanítói lakást magában foglaló, több mint 20.000 korona értékű képviselő épületet a hozzá tartozó tágas udvarral és kerttel ajándékképpen a kir. kincstárnak felajánlotta. A közoktatásügyi miniszter Károlyi Gyula gróf ajánlatát elfogadta, az ötödik tanítói állást Jákó Gizellával már be is töltötte, a hatodik tanítói állás betöltésére vonatkozólag pedig a kir. tanfelügyelőt javaslatára utasította.

A közoktatásügyi miniszter Károlyi Gyula grófhhoz az adományért meleg köszönő-iratot intézett.

Érdekes, hogy a mácsai iskola a gróf Károlyi család kezdeményezésére és gazdag anyagi hozzájárulásával 1898. évben 3 tanteremmel és 3 tanteremmel szerveztetett. A kultuszminiszter ez iskolát Károlyi Gyula gróf meleg érdeklődése folytán később a negyedik, majd most az ötödik és hatodik tanteremmel fejlesztette, minek következtében Mácsán, ebben a magyar nyelvhatáron fekvő vegyes ajkú községben most már mintegy 400 tanköteles gyermek részesülhet magyar oktatásban.

Jelentette továbbá a tanfelügyelő, hogy a közoktatásügyi miniszter a legnagyobb nélkülözésekkel küzdő boncesdi községi elemi iskolának állami kezelésbe való vételét elrendelte.

(Jelentések.)

Róka József, kir. tanácsos pénzügyigazgató jelentette ezután, hogy február hónapban egyenes adóban befolyt 299,472 korona, hadmentességi díjban 4889 korona, ami a múlt év februári eredménnyel szemben emelkedést jelent.

Az állatorvosi jelentés szerint az állat-egészségügy a múlt hónapban elég kedvező volt. A főorvosi jelentés szerint az egészségügy nem volt kielégítő. Vörhenyjárvány volt 17 községben, toroklob 8 községben, tifusz 7 községben, kanyaró 7 községben, hörghurut 1 községben. Haláleset volt ezek következtében 22.

(Egy vitás virilis-tagság.)

A bizottság ezután foglalkozott Novák Kornél nyugalmazott tanítónak felelősségével. Novák megfeleltette a központi választmány-nak azt a határozatát, amely nem vette fel őt a virilis tagok közé, mert nem számította adóját kétszeresen. A bizottság elutasította a felelősséget azzal az indokolással, hogy a törvény értelmében csak aktív tanítónak számítják kétszeresen az adóját.

A bizottság végül a kavnai, gyarmatai és kresztaménési tanítói lakások és iskolák javítását sürgette meg és foglalkozott több fegyelmi ügygel, melyekről más helyen adunk tudósítást.

A keresztényszociális tanfolyam utolsó előadásai.

— Az Aradi Közlöny tudóstíjójától. —

Arad, március 8.

Az Országos Katolikus Szövetség által Aradon rendezett szociológiai tanfolyamnak ma este voltak utolsó előadásai. Az ipartestület nagytermében ma is igen nagy közönség gyűlt össze az előadások meghallgatására.

Nagy Orbán dr. jószágigazgatósági segédtitkár volt a mai est első szónoka. A magyar kereskedelem és a szövetkezetek egymáshoz való viszonyát fejtegette. A liberális törvényhozás hiányain — mondotta — csak a helyes szövetkezés segíthet. Nem támadja a produktív kereskedelmet, amelyre szükség van, de küzdeni kell az improduktív, a közvetítést tisztességtelen nyereszkesedésre használó kereskedelem ellen. A szabad verseny és uzsora elfajulásai ellen szövetkezetekkel kell küzdeni. Ismerteti röviden a szövetkezeti eszme történetét és az amellé való buzgó harera hívja fel a társadalmat.

A zajosan megtapsolt beszéd után Vass József dr., a székesfejérvári Regnum Marianum igazgatója tartott előadást *Osztályöntudat és osztályharc* címen. A szocializmus osztályharc elméletének ismertetésével kezdte beszédét és ismertette úgy a marxista, mint a revizionista elméletet. Azután a magyarországi szocializmust rajzolta és agresszív hangon támadta a magyar szociáldemokrata párt politikáját. Az európai szocializmus — ugymond — egészen más, mint a magyar és az orosz szocializmus. E két utóbbi osztályöntudat helyett osztálygyűlöletet hirdot a legfektelenebb, legizgatóbb és legdurvább hangon. Elismeréssel adózik a proletáriátus tisztán gazdasági szervezkedésének, mert erre a munkásságnak joga van, de támadja a politikai szakszervezeteket, melyek eldobva minden etikai alapot, elkekeredettséget, hitetlenséget és gyűlölséget hirdetnek. Ez ellen — ugymond — védekezni kell ügyészek útján, esendőrség útján és társadalmi uton is. A keresztényszociális mozgalom pártolására való felhívással végezte be erőteljes, hatásos beszédét.

Szentiványi Károly *A mellékkereset* címen tartott ezután érdekes előadást. A mezőgazdasági termelésről emlékezik meg először, amely ma nem olyan intenzív, nem olyan eredményes, amilyen a mi földünkön lehetne. A földművelő népnek meg kell nyitni a mellékkereset forrásait intenzív műveléssel, állattenyésztéssel, amire első sorban helyes gazdasági oktatás vezethet. Hangoztatja ezután a mezőgazdasági ipar fejlesztésének szükségét. Ma ennek hiánya az oka annak, hogy milliókat adunk a külföldnek. Rámutat a házilag készíthető iparcikkekre, amelyek kitűnő keresetforrásai lehetnek a népnek. Ügyes, hatásos beszéde zajos tapsot aratott.

Lakatos Ottó dr. záróbeszéde fejezte be a mai ülést és a tanfolyamot. Köszönetet mondott az előadónak és a közönségnek is a tanfolyam támogatásáért.

ÁRVIZVESZÉLY AZ ARADI JÁRÁSBAN.

A főszolgabíró és a kulturmérnök-ség intézkedése.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, március 8.

A hirtelen jött olvadás következtében az aradi járás egy községének lakosságát némi veszély fenyegette az utóbbi napokban. Az Arad. szomszédságában lévő Zimándköz községben ugyanis a Szárazérbe szorult víz megduzzadt és több házat elöntött. Emiatt a környéken rémhírek voltak elterjedve, hogy az egész községet elöntötte a víz.

Erre mutat a tudósítás is, amelyet ottani tudósítónk küldött, s amelyet alább közlünk:

A Zimándköz község mellett elfolyó Szárazér a tavaszi esőzések és a hegyek közötti hóolvadások következtében annyira megáradt, hogy a községben 13 ház víz alatt áll. Baross Ferenc dr. járási főszolgabíró e hó 5-én a helyszínen kiszállt és több háztulajdonost felszólított lakásának elhagyására, mert az azokban való tartózkodás életveszélyes. A község lakosai, akiknek földje az árvíz által veszélyeztetve van, éjjel vigyáznak a töltésen, nehogy a gát átszakítása által földjüket a víz elöntse. Zselénsky Róbert gróf emberszeretettel mutatja az az eljárás, hogy a töltést 2 helyen a saját birtokán lévő oldalon átszakítva a vizet a saját földjére eresztette, hogy ezáltal a Szárazér másik oldalán lévő szegény telepesgazdák földjét az árviztől megmentse.

Tudomásunkra jutott, hogy a főszolgabíróval együtt Katona Béla műszaki tanácsos, a kulturmérnökség vezetője is kint volt ez ügyben. Megkérdeztük a tanácsos urat, aki a következő felvilágosítást adta:

— Annyi tény, hogy a Szárazér, amelyben tizenkét év óta nem volt víz, most a sok esőzéstől és olvadástól megáradt és néhány kisebb házat elöntött. A kulturmérnökség töltésátvágást fog csinálni a baj elhárítására. Egyébként pedig nincs nagy veszély. A lakosság rosszul tette, hogy a Szárazérbe házakat épített. Most a falak átáznak és nem lehetetlen, hogy néhány ház összedül. Én is azt tanácsoltam a lakosoknak, hogy költözködjének ki. A bajon úgy lehet majd segíteni, hogy a házakat körül kell tölteni s a víz akkor nem férdzik hozzájuk. Az tény, hogy Zselénsky gróf másfelé terelte a víz folyását. Ez azonban nem függ össze a mostani állapottal. Különben pedig ennek a dolognak sokkal nagyobb volt a híre, mint amilyen a veszély volt.

TANÜGY.

(—) Minta-iskola. Varjassy Árpád kir. tanácsos, tanfelügyelő Arad sz. kir. város közigazgatási bizottságának mai napon tartott ülésén jelentette, hogy a múlt hónap folyamán meglátogatta és megvizsgálta a Fűrj-utcai, Gizella-utcai, Csutora-utcai és Mihály-utcai állami elemi iskolákat. Nevezett iskoláknál, kisebb felszerelési hiányoktól eltekintve, a törvényes követelményeknek dícséretes módon megfelelő állapotokat talált. A tantermek népesek, a tanterületek az illető városrészek közművelődési szükségleteit kielégítik és az iskolák működésétől elvárt nemzeti feladatoknak kitűnően megfelelnek. Ennek örvendetes bizonyítéka a Csutora-utcai állami iskola környékén lakó, tulajdonilag nem magyar ajkú polgárság ama törekvése, hogy a jelenleg négy osztályú elemi

iskola hat osztályú iskolává fejlesztessék. A polgárság eme törekvése — mondja tovább a tanfelügyelő — annnyival is inkább megérdemli a figyelmet és teljes méltánylást, mert ugy az iskola igazgatója, Boros Kálmán, mint az iskolánál alkalmazott három tanító egyenként és együttvéve különösen alkalmas arra, hogy az Aradon ezideig figyelmen kívül hagyott ismétlő-iskolázás típusát mintaszerűleg bemutassa és az elemi iskolázás legfelsőbb tagozatát: az ifjúsági egyesületét példaadásköppen megteremtse. A megdicséret állami elemi iskolánál Boros Kálmán igazgató-tanító vezetése alatt Almási Ilona tanítónő, Pataky János és Zima Arthur tanító működnek.

Kereskedők és iparosok parlamentari képvisellete.

Alakuló gyűlés a városházán.

Fábry Sándor dr. beszéde.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, március 8.

Az aradi lapok is megemlékeztek már arról a mozgalomról, mely a Magyar Gyáriparosok Országos Szövetségéből kiindulva országos ligába akarja szervezni a gyárosokat, kereskedőket és iparosokat, hogy ennek segítségével már a legközelebbi képviselőválasztások alkalmával megjavítsa az ipari és kereskedelmi érdekeltség parlamentari képviselétének arányszámát.

A választási liga megalakítására irányuló mozgalom eszméje az egész országban élénk visszhangra talált, s a múlt hónapban megalakult a liga központi bizottsága, mely Aradon tegnap kezdte meg a gyárosok, kereskedők és iparosok szervezését.

A budapesti központból kiindult mozgalmat az aradi kereskedelmi és ipari testületek és egyesületek — élükön az aradi kereskedelmi és iparkamarával — lelkesen felkarolták s ezek meghívására gyűlt össze vasárnap délután mintegy három-négyszáz kereskedő és iparos a városháza dísztermébe, hogy ott kimondják csatlakozásukat a választási ligához.

A liga célja.

A nagygyűlés a városházán folyt le s ezen a Gyáriparosok Országos Szövetsége részéről: ifj. Chorin Ferenc dr., az Építőiparosok Országos Szövetsége részéről: Farkas Elek főtitkár vettek részt.

A gyűlést Reinhart Gyula, mint az aradi szervező-bizottság elnöke nyitotta meg, aki a gyűlés vezetésére Kristóry János kereskedelmi és iparkamara elnököt kérte föl. Kristóry megnyitó beszédében elmondotta, hogy a gyáriparok országos szövetsége az országos magyar kereskedelmi egyesüléssel karöltve, két rendkívül érdekes és jelentőségében mélyreható mozgalom megindításához fogott.

Egyik mozgalom arra céloz, hogy az öszszeférhetlenségi törvény mai formájában eltörölhessék, a másik, mely a kereskedők és iparosok választási ligájának szervezése körül indult meg.

A gyűlés előadója ifj. Chorin Ferenc dr. volt, aki hosszabb beszédben ismertette azt a politikai helyzetet, amely a választási liga megalakítását szükségessé tette s a liga céljait, hivatását fejtegette. Örül, ugymond, hogy Aradon, ebben a magyar városban, amelyről atyja oly sok szépet mondott neki, kezdődött meg ez a nagyjelentőségű szervezkedés.

Helyi csoportok alakítása.

Ezután Fábry Sándor dr., az arad-ésanádi egyesült vasutak vezérigazgatója emelkedett szólásra, s egy rendkívül érdekes, a jelen voltak általános helyeslésével kísért beszédben elvileg csatlakozott az előadó szavaihoz, jelezvén, hogy a közzgazdasági társulás tekintetében a helyi csoportok megalakulására tartja a súlyt helyezendőnek.

Találó szavakkal östörözte az egymást követő politikai rendszereket, de különösen a lefűnt politika egyes tévedéseit és annak a meg-

győződésnek adott kifejezést, hogy az iparosoknak és a kereskedőknek szinte eksziszeneciális érdeke az, hogy az ő érdekképviselétükből és kerüljenek a parlamentbe, kikre aztán a kereskedők is iparosok nyugodtan rájuk bízassák érdekeik képviselétét és előbbrevitelét.

A gyűlés szenzációja volt az a beszéd, melylyel Fábry Sándor dr. a nagyszámu hallgatóságot elragadta. Örömmel üdvözlö a kereskedők és iparosok e mozgalmat, mert azt várja ettől, hogy a magyar parlament munkásságát, amelyet azelőtt a gravamenek, 67. óta pedig a közzjogi politika kötött le, meg fogja tölteni értékes tartalommal; hogy rátereli a figyelmet a gazdasági kérdésekre, amelyek napról-napra életbevágóbb és fontosabb problémákat vetnek felszínre s amelyek soha aktuálisabbak nem lehettek, mint most, a fuzió küszöbén.

Gazdasági tartalom és politika.

Valóságos történelmi tanulmány volt előadása, melylyel a magyar parlament fejlődését ismertette s konstataulta, hogy az ipari és kereskedelmi érdekek istápolása a viszonyok kényszerű alakulása folytán hogyan szűműzött a törvényhozás gondolkodása köréből. El kell ismerni viszont, — mondotta Fábry Sándor dr. — hogy a nagy politikai kérdéseket amelyek némelyike évtizedek óta állandóan fiapirenden van, nem lehet egyszerűen kikapcsolni a parlament életéből; olyan az ország helyzete, Ausztriával való viszonya, hogy ezekkel a kérdésekkel foglalkozni kell, akár akarja a parlament, akár nem. Az ország függetlensége például olyan fontos érdek, hogy ezért küzdenie kell minden pártnak. Éppen ezért ő elégtelennek tartaná, ha a kereskedők és iparosok pusztán gazdasági programra épített pártot akarnának alakítani, mert ez a párt nálunk nem érvényesülhetne. Politikai irányt ki kell tűzni, ezt kell megtölteni gazdasági tartalommal s ehhez embereket kell keresni, akik tudásukkal, tekintélyükkel, önzetlenségükkel és rátermettségükkel ezt a programot érvényesíteni is tudják. Nem szeretné, ha az aradi liga egy dróton rángatott kirendeltsége lenne a központnak, de azzal szoros összeköttetésben legyen s ami mindennél előbbrevaló: a programot kell előbb kidolgozni s ennek alapján megkezdeni az országos szervezkedést.

Parlamentari irányzatunk kell, hogy továbbra is hazánk függetlenségének elvét képviselje, összhangzatos és teljes eredményű azonban csak akkor leend működése, ha a parlamentben a különböző közzgazdasági ágak is megfelelő képviselétet nyerendének.

Sérelmes képviselét.

A rendkívül nagy tetszést aratott és a hallgatóság zajos tapsaitól sűrűn megszakított beszéd után Varjassy Lajos dr. kereskedelmi és iparkamara titkár statisztikai adatokkal igazolta, hogy az ipar és kereskedelem milyen elenyésző, szinte sérelmes módon van képviselve a parlamentben, ahhoz képest, amilyen számot az ország lakosságában képvisel.

Csatlakozó testületek.

Faragó Rezső, az Országos Magyar Kereskedelmi Egyesülés és a Kereskedelmi Alkalmazottak Országos Egyesülete nevében szólalt fel. A kereskedők, ugymond, bizalommal és őszintén csatlakoznak a mozgalomhoz, annál inkább, mert a kereskedők régtől fogva viselnek harcot a mai parlament többsége, az agráriusok ellen.

Farkas Elek, a Magyar Építőiparosok Szövetségének főtitkára szólalt fel. A szövetség legutóbbi közzgyűlésén nem mondta ki a ligához való csatlakozást, de ez nem zárja ki, hogy egyes helyeken, ahol a viszonyok alkalmasnak kínálkoznak, a liga szervezkedését ne pártolja. Szükséges azonban, hogy a központ a liga programját elkészítse és közrebozsassa.

Steigerwald Alajos az iparosok, Adler

Andor a kereskedők nevében szólalt még föl, végül elfogadták a Reinhart Gyula által előterjesztett javaslatot, amely szerint:

Az aradi kereskedők és iparosok március 7-iki nagygyűlése kimondja, hogy a kereskedők és iparosok választási ligájának országos szervezését helyesnek és szükségesnek tartja s a mozgalom megindítása céljából az aradi helyi bizottságot megalakítja. E végből felkeresi az összes kereskedelmi és ipari testületek, egyesületek és szövetségek elnökeit, hogy végrehajtott bizottsággá alakulva szabatos programot dolgozzanak ki és az itt általánosan jelzett cél érdekében minél szélesebbkörű tevékenységeit fejtsenek ki és különösen saját egyesületeiket kezeben a taggyűjtést megindítsák; az országos központtal e célból érintkezésbe lépnek s a szükséges kontaktust megteremtik.

Elsimitott értekezlet.

Bizalom Kossuthnak és Justhnak. — A függetlenségi párt értekezlete,

— Fővárosi tudósítónktól. —

Arad, március 8.

A függetlenségi párt ma este tartotta meg azt az értekezletet, amely elé politikai körökben már napok óta a legnagyobb várakozással tekintettek. Az értekezletre a beteg Kossuth Ferenc nem mehetett el és így levélben közölte a konferenciával azokat, amiket személyesen szándékozott elmondani. Ebben a levélben a miniszter ecseteli a politikai helyzetet és kapcsolatban a bankkérdéssel felveti a bizalmi kérdést is. A pártértekezlet egyhangulag bizalmat szavazott Kossuth Ferencnek és biztosította törhetetlen szeretetéről és ragaszkodásáról. Mérey Lajos indítványára egyben kimondták, hogy a párt, amíg a bankkérdésben a két kormány be nem fejezi a tárgyalásokat, a bankbizottság jelentését nem kívánja napirendre tűzteni. Végül bizalmat szavazott az értekezlet Justh Gyula képviselőházi elnöknek, akit a bankkérdésből kifolyólag több megtámogatás ért.

Az értekezletről alábbi tudósításunkban adunk számot:

A függetlenségi párt ma este Hoitsy Pál elnökölte alatt ülést tartott, amelyen a párt tagjai csaknem teljes számban jelentek meg. Hoitsy Pál elnök nyitotta meg az értekezletet és kijelentette, hogy Kossuth Ferenc betegsége miatt nem jelenhetett meg, hanem levelet intézett, amelyet fel fog olvasni. Kossuth terjedelmes levelében, amelyben a politikai helyzetről fest képet, többek között ezeket írja:

(Kossuth levele.)

Minthogy váratlan és súlyos betegségem nagy sajnálatomra meggátol abban, hogy a mai értekezleten megjelenhessek, írásban terjesztem elő mindazt, amit élő szóval mondtam volna. A mai párthatározat fogja eldönteni, hogy megmaradok-e továbbra is a párt elnöke és vezére, mert ez csak az esetben maradok, ha tényleg és névleg leszek vezér. Az általános politikai láthatárt oly nehéz fellelegek borítják, hogy ilyen időben a többség vezérének bizalmat kell bírnia. A vezetés egységét nem zavarhatják meg különböző eltérő irányzatok. Ha a párt nem hajlandó elvállalni az egységes vezetést, én keserűség nélkül szívesen vonulok vissza a vezérségtől. De én azt hiszem, hogy a párt és én teljesen egyetértünk. Nem lehet kormányképes az a párt, amely megvalósíthatatlan programot alkot. A mi prog-

ramunk a gazdasági és politikai önállóság teljes kivívása. Ez mind elérhető. Egyik előbb, a másik utóbb, de nem lehetetlen.

Fontos a bankkérdés megoldása. A függetlenségi párt régi elve: az önálló magyar nemzeti bank. Legjobb megoldás az önálló kartellbank volna, amelylyel a két kormány most foglalkozik. Világosan, megmondottam, ha az önálló kartellbank terve nem sikerül, ez az önálló magyar nemzeti bank felállítására tessék előterjesztést. (Éljenzés.)

Dacára annak, hogy általánosságban és részletekben mindenben egyetértek pártommal, felvetem a bizalom kérdését, mert felmerült olyan eset, amidőn az eljárási módok tekintetében jelenségek voltak észrevehetőek, a melyből a belföldi és külföldi közvélemény kétséget meríthetett arra nézve, vajon a párt tanácsomat mindenkor követni hajlandó-e? (Éljenzés.)

Arra kértem a pártot, hogy a bankkérdésben legyen türelemmel és adjon időt, hogy az osztrák előítéleteket leküzdhessek. Ebben a kérdésben elért eredményben Apponyi Albert grófnak nagyrésze van. Ha nem sikerülne az én vezetésem alatt ennek a kérdésnek, amint én magam elé tűztem, a megoldása, ha a helyzet más vezetést kíván, én szívesen helyet adnék, tántoríthatatlanul megmaradva régi meggyőződésem mellett.

Határozzon a párt: akarja-e az én egységes vezetésemet, ha igen, tegye pártkérdéssé, hogy bizalommal kövessenek addig, míg arra érdemes leszek.

Budapest, 1909. március 8.

Hazafias üdvözléssel

Kossuth Ferenc.

Az éljenzéssel fogadott levél után Mérey Lajos tartott hosszabb beszédet, amelynek végén ezt a határozati javaslatot terjesztette elő:

(Határozati javaslat.)

A függetlenségi párt minden ellenkező hirtelenséggel szemben kijelentette, hogy változatlan szeretettel és ragaszkodással viseltetik Kossuth Ferencel szemben. Bizalommal viseltetik iránta, működését továbbra is támogatja és teljes odaadással követi, annál is inkább, mert a párt és Kossuth között az egyetértés sohasem lazult meg. Teljesen magáévá teszi a párt Kossuth Ferencnek a bankbizottság legutóbbi ülésén tett nyilatkozatát, amely szerint ha a kartellbank tárgyalásai eredményre nem vezetnek, az önálló magyar bankot fogja követelni. Kossuth Ferencet nemcsak ezen kérdésben, hanem mindenben bizalommal és kitartással követi.

Ezen bizalomból kifolyólag a párt elhatározza, hogy a kormánynak március 4-én hozott határozatának megfelelően a bankbizottság jelentését érdemben mindaddig nem kívánja tárgyalni, amíg a két kormánynak a bankkérdésre vonatkozó tárgyalásai befejezést nem nyernek.

Batthyány Lajos gróf és Holló Lajos készséggel elfogadják a határozati javaslatot, amit a pártértekezlet is egyhangulag elfogadott.

Rátkar László indítványára ezután egyhangulag bizalmat szavazott a pártértekezlet Justh Gyulának, a bankkérdésben őt ért megtámogatások miatt és biztosította változatlan ragaszkodásáról.

AZ ARADI KÖZLÖNY TELEFONSZÁMAI:

Szerkesztőség — — — — — 357

Kiadóhivatal és hirdetési osztály — 151

Kártyabecsület.

*

Egy dzsentlimen pöre.

Herczeg Ferenc író ur regényének hősei revalvert fognak, ha haszonnégyóra alatt nem tudják kifizetni a kártyaadósságukat, a nagyságos Elet ur regényhősei pedig a bíróság elé mennek a kártyaadósságok miatt. Az előbbi hősök mégis mint becsületű emberek halnak meg, az utóbbiak pedig mint makulátlan dzsentlimenek élnek tovább vidáman.

Ezt amaz érdekes kártyapör tárgyalása kapcsán említjük, amelyet a napokban tárgyalt az aradi járásbíró. A pör szereplője: két kártyás, akik közül az egyik, az alperes úgy látszik rendkívül leleményes ember. Történet ugyanis Arad sok kártyatanyája közül a leglátogatottabb tanyán, hogy egy dzsentlimennek elfogyott a pénze.

— Te, — fordult a vesztes ember sűrű barátjához — adj kölcsön ezer koronát, — holnap megadom.

A nyerdő ifju készséggel átadta a pénzt, a mely hajnalra ismét ő hozzá vándorolt. Azon a napon ugyanis rengeteg szerencséseje volt. A hitelező másnap várta adását a rendes kártyatanyán. De az nem jelent meg. Sőt, egy hét múlva se mutatkozott. A szerencsés kártyás erre levelet írt peches barátjának. Az ezer koronát kérte tőle. Választ azonban nem kapott. Sőt az ügyvéd által történt felszólításra se érkezett felelet. Erre a konok hallgatásra természetesen pör következett. A pör folyamán a hitelező nem említette, hogy honét származik az ő követelése. A kereset úgy szólt, hogy „X. ur tartozik nekem 1000 koronával, amely összeget készpénzben adtam neki kölcsön.”

A keresetben nem említették, hogy itt voltaképpen kártyázás közben adott kölcsönről van szó; ilyen kölcsönt ugyanis nem ítél meg a bíróság. Az alperesnek ilyen esetben rendkívül kényelmes álláspontja volna, ha nem akarna dzsentlimen maradni. Egyszerűen ezt mondhatná:

— Tekintetes járásbíró! Igaz, hogy a barátom 1000 koronát kölcsön adott, de kártyázás közben kapott kölcsönt nem vagyok boldog megadni.

Ha az adós így érvel, akkor kétségtelenül megnyeri a pört, de elveszti — a becsületét. Többet vele senki nem kártyázik.

Az itt említett pör alperese azonban ötletes ember és olyan módot eszelt ki, amely lehetővé tette azt, hogy a bíróság ne ítélje meg vele szemben az 1000 koronát s viszont a dzsentlimensége se vesszen el. Az alperes megjelent a napokban tartott tárgyaláson és így szólt:

— Én nem emlékszem, hogy a barátom nekem 1000 koronát adott kölcsön. Lehet, hogy adott, de én nem emlékszem. Kívánom hát, hogy a felperes bizonyítsa be: miért tartozom én neki? Tegye le az esküt, hogy ő nekem adott-e kölcsön 1000 koronát?

A felperes elfogadta a följajlott esküt. A bíró tehát megkérdezte tőle:

— Mikor és hol adott ön az alperesnek 1000 koronát?

— 1909. január 7-én egy kávéház kártyaszobájában.

— Ahá, kártyaszobában? — mondta a bíró és azonnal meghozta az ítéletet:

— A bíróság a felperest keresetével elutasítja, mert kártyázás közben adott kölcsönt nem lehet megítélni.

Az alperes elérte célját. Ő nem védekezett inkorrekt módon. Ő nem beszélt kártyaadósságról. Ezt maga a felperes árulta el, ő tehát megmaradt korrekte dzsentlimennek s az 1000 koronát se kellett megfizetnie.

... Kártyások! Ezt jó lesz följegyezni!

BÉKÉS MEGOLDÁS.

Szerbia leszerel. — Várnélküli elintézés.

— Távirati tudósítás. —

Arad, március 8.

Milovanovics, a szerb külügyminiszter a skupstina legközelebbi titkos ülésén elmondja azokat az okokat, melyek Szerbiát a konfliktus békés elintézésére készítették. A háboru izgalmi tehát néhány nap alatt teljesen elcsendesednek és a monarchia, ha nem is direkt a szerb kormányval, de egy európai konferencián diplomáciai uton veri vissza Szerbia támadásait. A sok kardesörtetés közben tehát megszületett a béke.

Ma érkezett hireink ezek:

(A török megegyezés.)

Konstantinápolyból táviratozzák: A kámarának benyújtott entente jegyzőkönyv indoklása kijelenti, hogy részletesen ismerteti az Ausztria-Magyarországgal Bosznia és Hercegovina annexiójától az entente megkötéséig folytatott tárgyalásokkal kapcsolatban álló levelezést, hogy a képviselők konstatahassák, miként érte el a kormány a jegyzőkönyvben megállapított politikai, adminisztratív és gazdasági engedményeket. Az indoklás első sorban az osztrák-magyar nagykövet 1908. okt. 6-iki jegyzékét említi, amelylyel közölte, hogy Ausztria-Magyarország az 1879. évi konvenció alapján Novibazárt illető jogáról lemond és Bosznia és Hercegovinát illetőleg akeiőszabadságát ismét igénybeveszi.

Konstantinápolyból táviratozzák: Tisza István grófnak a magyar főrendiházban elmondott beszéde politikai körökben a legjobb benyomást keltette. Tisza beszédéből, amelyet Magyarország közvéleményének tekintenek, világosan kitűnik, hogy Magyarország az annexió kérdésében Ausztriánál erélyesebb álláspontot foglal el.

(Nyugtalanító hírek.)

Berlinből táviratozzák: A Lokal-Anzeiger belgrádi tudósítója jelenti: A helyzet változatlanul komoly. Különösen feltűnő Oroszország viselkedése, amely nyilvánvalóan a Szerbia ellen való külön tárgyalásra vezethető vissza. Nyugtalan hírek járnak, hogy Szerbia koncentrálja a csapatait.

(Angol nézet)

Londonból táviratozzák: Itteni diplomáciai körök kedvezően ítélik meg a helyzetet és azt hiszik, hogy Aerenthal engedni fog abból az álláspontjából, hogy a monarchia közvetlenül tárgyaljon Szerbiával és hozzájárul egy konferencia összehívásához.

(Békés kilátások)

Berlinből táviratozzák: Aerenthal bárónak a szerb kormányhoz intézett jegyzéke pétervári körök szerint, a Times szerint pedig Németországnak csatlakozása a békekilátásokat 5 százalékról 70 százalékra emelte. Berlini diplomáciai körök szerint a helyzet békésre fordult.

(Milovanovics a helyzetről.)

Belgrádból táviratozzák: Milovanovics külügyminiszter több képviselő előtt azt mondta, hogy meggyőződése szerint a válság megszűnt és a monarchia és Szerbia között a háborus konfliktus ki van zárva. A szerb kormány legközelebb valószínűleg meg fogja kezdeni a bécsi kabinettel a tárgyalásokat és a külügyminiszter reméli, hogy Szerbia a kereskedelmi szerződésnél az eddiginél sokkal nagyobb kedvezményt fog kapni. Milovanovics az osztrák-magyar-szerb kérdéstről ezeket mondotta: Nem hiszem, hogy Szerbia és Ausztria-Magyarország között a jegyzékből folyólag összeütközés lesz, azért sem, mert Európa mindent elkövet, hogy a fegyveres kitörést megakadályozza. Remélem, hogy a konfliktust vérontás nélkül sikerül elintézni és ismét szives és barátságos lesz a viszony Szerbia és Ausztria-Magyarország között, épügy, mint Franciaország és Németország kö-

zött a marokkói kitörés után. Szerbia nem gondolt arra, hogy támadólag lépjen fel, bizonyítja az, hogy a határon csapatainkat nem csoportosítottuk.

(Döntőn a skupstina)

Belgrádból táviratozzák: A szerb kormány első dolga lesz, hogy a konfliktus ügyét a skupstina elé viszi, ahol a külügyminiszter a helyzetről jelentést tesz és előterjeszti a szerb kormány válaszcikkjét és az orosz kormány választ. Azt fogja kívánni, hogy a skupstina a kormány jövődó viselkedése felett döntsön. A lapok szemére lobbantják, hogy a kormány kerülő uton jár el, ahelyett, hogy szándékát megmondaná. A kormány ingadozó magatartásával elvesztette minden népszerűségét, s az hírlik, ha csak meg nem változtatja politikáját, le kell mondania.

(Szerb készülődések.)

Szarajevóból táviratozzák: A Duna mentén egyre gyűlnek a szerb katonák. Eddig hatvanezer ember áll Bosznia határán. Katonai körökben aggodalommal látják Szerbia provokálását.

Felvehető a hidkölcson.

Barabás Béla közbenjárása.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, március 8

Megirtuk, hogy Arad város két és fél millió megszavazott és a fővárosi bankok által már is busás kamatokkal sújtott kölcsöne dacára tanácsi végzésekkel kénytelen a hidmunkákat végző vállalkozók követeléseit kiegyenlíteni. A kereskedelmi és pénzügyminiszteriumokban tartották vissza a felterjesztett határozatokat és a bankokkal kötendő szerződések tervezeteit. A polgármester többszörösen eljár személyesen a kormányhatóságoknál és sürgette az elintézését, mert eltekintve attól, hogy a vállalkozók már elégedetlenkedtek és anyagi károkról beszéltek, a város a még fel sem vett kölcsön után tekintélyes kamatokat volt kénytelen fizetni. Varjassy Lajos polgármester Barabás Bélát kérte meg, hogy járjon el a pénzügyi és kereskedelmi miniszteriumoknál, sürgetve a város renoméját már-már veszélyeztető kölcsön jóváhagyását.

Ma este érkezett meg a polgármesterhez Barabás sürgönye, melyben tudtul adja, hogy a kölcsön felvehető a bankoktól, a pénzügyminiszterium átküldötte elvi jóváhagyással az aktákat a kereskedelmi minisztériumba s onnan jóváhagyva holnap vagy holnapután leérkezik Aradra a miniszteri leirat, melyben Wekerle Sándor pénzügyminiszter erős kritikát gyakorol ama súlyos feltételek miatt, amelyek dacára a város a szegénykölcsön nevet viselő hitelműveltet végrehajtotta.

Kifogást emel többek közt a miatt, hogy a szerződésben még az sines meghatározva, hogy kit terhelnek a be- és kikebelezési költségek és így nincs kizárva, hogy perek is keletkeznek az ügyből. A miniszter meghagyja, hogy oly költségek felszámítását, melyeket rendes körülmények között a kölcsönt nyújtó bankok viselnek, a város közönsége kísérelje meg magáról elhárítani, mert a miniszter ezek jóváhagyásához hozzá nem járulhat. Lehetséges, hogy most utólagosan a bankok engedni fognak merev álláspontjukból, de a kormányhatóság sem nagyon bizhatik ebben, mert megengedte, hogy a város a legszükségesebb fizetések törlesztésére egy részét ez összegnek felvegye.

Községek harca.

Gátnyitás karhatalommal.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, március 8

Kovaszine és Gyorok községek már évek óta ellenséges viszálykodásban állanak egymással. A gyoroki csángótelepeseknek a kincstár letelepedésük idejében, a kovaszinci határban adott ingyen földet. Az utóbbi hetekben, a hegyekről meginduló nagy vízfolyás körülbelül mintegy 20 hold csángó földet öntött el. A csángók elöntött földjük láttára jelentést tettek Gyorok község elöljáróságánál, mely kiszállt a helyszínre s megdöbbenve tapasztalta, hogy a kovaszinciek a hegyekről lefolyó viz útját elzárták s a víz folyását más irányba terelték. A kovaszincieknek nem tetszett az, hogy a hegyről — minden nagy esőzés alkalmával — lejövő víz a községükbe folyik be. És ezért határozta el, hogy meggátolja a víz természetes folyását. Tabajdy Gyula gyoroki jegyző a helyszínen tapasztaltak alapján intézkedést kért a vármegye alispánjától, a kovaszinciek eljárása miatt. A vármegye folyó hó 7-én, vasárnap délelőtt 9 órára tüzte ki a szakértői szemlét.

Gyorok község részéről megjelent: Arató Gábor bíró, Bernát Ferenc aljegyző, Kovaszine községet: Bufta Miklós jegyző, Argyelán Mihály bíró és Hottorán Jakab világosi ügyvéd képviselték. A vármegyét Faragó István világosi főszolgabíró s mint szakértő a kulturmérnökség főmérnöke voltak jelen.

A helyszínen megtartott szemlén a kulturfőmérnök megállapította, hogy erőszakkal akasztották meg a víz rendes folyását és ezáltal ömlik a víz a csángó földekre.

Faragó főszolgabíró utasította a kovaszincieket, hogy haladéktalanul nyissák ki a gátat és a víz folyását tereljék rendes medrébe. A kovaszinciek a főszolgabíró rendelkezésének nem akartak eleget tenni, ellenben fenyegető álláspontot foglaltak el. Faragó főszolgabíró látva a kovaszinci lakosság hangulatát, ítéletét felfüggesztette és sürgős jelentést küldött be a vármegye alispánjához.

A napokban esendőri karhatalommal fogják kinyitni a gátat.

IRODALOM ÉS MŰVESZET.

A színház műsora:

Kedd: Lili, operett, Ternovszky Margit vendégfelleptével. (A bérlet).
Szerda: Kivándorló, színmű. Bemutató előadás. (B bérlet).
Csütörtök: Kivándorló, színmű. (C bérlet).
Péntek: Erdészleány, operett. (A bérlet).
Szombat: Tűzmadár, színmű. Bemutató előadás. (B bérlet).

Ternovszky Margit vendégjátéka.

Egy bájos uriaszony mutatkozott be ma este az aradi publikum előtt. Idegen közönség kritikáját provokálta Ternovszky Margit, akit Szegeden, szűkebb hazájában, jó barátok és ismerősök tapsai avattak a színpad előkelő műkedvelőjévé. Ternovszky Margit nem elégedett meg a komolyszamba aligha vehető baráti véleményekkel és mai fellépését öntudatosabb, elhatározott kísérletnek tekintette. Ez a kísérlet fényes sikerrel járt. Idegen publikum előtt, idegen miliőben aratott értékes sikert Ternovszky Margit és ez a siker biztató perspektívát mutat művészi pályafutásához. Az Aranyvirág címszerepében ismertük meg a bájos asszonyt, aki elegáns, finom, színpadi megjelenésével azonnal a maga részére hódította a publikumot. Behizelgő, lágy tónusu szoprán hangját ügyesen kezeli, játékát distingvált előkelő-

ség jellemzi, táncra graciózus; Ternovszky Margit színésznői képességét nem kell az elnézés kritikájával mérni, kiállja a hivatásosakkal szemben gyakorolt bírálatot és mai bemutatkozása után a legszebb jövőt jósolhatjuk neki.

A közönség nagy tetszéssel fogadta a kedves vendéget és Aradváros közönségétől palmaságot kapott. A felvonások végén többször hívták a függöny elé. További vendégszereplései elé a legnagyobb érdeklődéssel nézünk. Az előadás többi szereplői a régi jót nyújtották. H. G.

* **Filharmonikus koncert.** Vasárnap délután tartotta meg az aradi „Filharmonikus-Egyesület” negyedik és az idei szezonban utolsó hangversenyét. A filharmonikusok nagy szerényen *Marschalkó Mignon* zongoraművész közreműködését hirdették a koncert érdekességének, holott kijelenthetjük, hogy a siker egyedül és kizárólag a kiváló ízléssel összeállított műsor és a kitűnő filharmonikusok magas művészi nivón álló játékának eredménye. *Marschalkó Mignon* nagyon rokonszenves fiatal leány, aki azonban, mint művészi talentum nem számít a ritkaságok közé. Már koránál fogva sem rendelkezik azzal a fizikai erővel, hogy a zongorát egy ilyen nagy kíséret mellett dominálólággal kezelhesse. Kitűnően játszik a kisasszony, azonban épen az ilyen művészi vállalkozásnál, ahol szinte uralni kell az egész orkesztert, tulajdonoson gyengének bizonyult. Dinamikai hatásokat nem tud kiváltani hangszeréből, hibátlanul játszik, de erőtlenséggel, kifejezéstelenül. Miután még gyermekszámba menő fiatal leány *Marschalkó Mignon*, bizonyos, hogy később, ilyen biztató kezdet után az elsők között emlegetik majd a nevét, ma még csak kitűnő zongorázó, de nem művész. A filharmonikusok koncertje, mely nagyon látogatott volt, a mesteri játék, ízlés és interpretáló erő jegyében folyt le és sok taps és ismétlés méltán jutott ki *Zellner Sándornak*, a kitűnő karmesternek, valamint valamennyi közreműködőnek. H. G.

* **A Múzeumok és Könyvtárak főfelügyelősége Aradért.** A Múzeumok és Könyvtárak Országos Főfelügyelősége és Tanácsa a Kölesy-egyesület törekvéseinek támogatásával sokszor adja jelét jóakarátának, mellyel Arad iránt viseltetik. Ennek bizonyítékát olvassuk a *Mihály József* előadó felügyelő által kitűnően szerkesztett *Muzeumi és Könyvtári Értesítő* tegnapi számában is. A folyóirat egész terjedelmében közli azt az emlékiratot, melyet *Wlassics Gyula* az országos Tanács nevében a közkönyvtárak fejlesztése érdekében *Apponyi Albert* gróf miniszterhez intézett. Ebben az emlékiratban a vidéki könyvtárakat három csoportba osztják. „Oly helyeken — mondja a Tanács fölterjesztésében — hol főiskolai képzettséggel bíró olvasó közönség tetemes számban látogathatja a könyvtárt, ezt oly állapotba kell hozni, hogy a tudományos munkásságot is lehetővé tegye. E végből nemcsak olvasmányokkal, hanem forrásmunkákkal, a hazai és külföldi irodalmak termékeivel, két olvasóteremmel, egy magasabb képzettségű könyvtárnokkal és egy irodatiszttal kell ellátni s egész nap és este is nyitva tartani. Ilyen könyvtárra igényt tarthatnak Arad, Debrecen, Kassa, Kolozsvár, Nagyvárad, Pécs, Pozsony, Szeged, Szombathely, Temesvár”. *Wlassics* ezen fölterjesztése is nyomós érv az aradi közművelődési ház megépítésére, melyet *Apponyi* miniszter bizonyára figyelembe fog venni.

* **Swardström** ének-négyes február hó 16-án tartja aradi második hangversenyét az Ipartestület nagytermében. Jegyek Weisz Leó cégnél kaphatók.

* **Geyer Stefi.** A hangversenyt rendező cég a következőket közli: A legnagyobb zeneművészekhez hasonló fényes pályafutása van e kiváló művésznek. Geyer Stefi 11 éves korában már külföldi körutat tett, ahol példátlan hatást ért el. Legutóbb, január és február hónapokban Hollandia és Németországban aratta babérait. A külföldi udvaroknak legkedvesebb

művésze; a német császár, spanyol, portugál, román, angol, svéd királynők előtt gyakran szerepelt, s dicsőséget hozott hazájának és a művészetének. A *Berliner Tageblatt* írja, hogy Geyer Stefi az utolsó 30 év legnagyobb zenei tehetsége. Az összes európai lapok hirdetik, hogy a ma élő legnagyobb hegedűművészek közt első helyen áll Geyer Stefi. Jegyek Aradon március 21-én tartandó hangversenyére 6, 5, 4 és 2 koronáért kaphatók ifj. Klein Mór könyvkereskedésében. 1014

* **Nápoly.** Olaszország egyik legszebb városát, az örökké tavaszi napfényben fürdő Nápolyt mutatja be természet után készült mozgófényképben az *Uránia* színház. A lazzaronik hazája Nápoly. Az édes semmittevésnek körülbelül százezer papja és papnője él Nápoly utcáin lakás nélkül, a sorsra bízva azt, hogy lesz-e ma mit enniük. Sehol a világon nincsen annyi éhenkórász, mint Nápolyban, de sehol sem olyan vidám és kedves a kol-dusnepség, mint itt, ahol egy pár soldoért tarantellát járnak, mandolint pengetnek és éneklük hozzá a napolitánát. Az *Uránia* színház publikumának alkalom kínálkozik erről a kitűnő képről megismerni Nápoly építkezési remekeit, a város pompás környékét és az utcai életnek leírhatatlanul szindus érdekességeit. Az *Uránia* kedden mutatja be új műsorát, mely telve van érdekességekkel.

Fegyelmi ítéletek.

A megyei közigazgatási bizottság határozatai.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától —

Arad, március 8.

Aradmegyei közigazgatási bizottságának mai ülésén több érdekes fegyelmi ügy került tárgyalás alá. Egy polgári iskolai igazgatót, egy tanítót és két községi tisztviselőt vádoltak meg súlyos szabálytalanságokkal, sőt büncselekményekkel és a közigazgatási bizottság két esetben beigazolván is látta a vádakat, egyben nem hozott ítéletet és csak egyben hozott felmentő határozatot.

Tizenegy órakor ült össze a közigazgatási bizottság fegyelmi választmánya ez ügyek tárgyalására és fél kettőig tartott a tanácskozás. Először *Kodrán János siklói* községi bíró ügyét tárgyalták. *Kodrán* ellen feljelentést tettek különféle hivatali szabálytalanság miatt és a fegyelmi eljárás során a vádak igazaknak bizonyultak. A községi bíró a község pénztárából több olyan összeget vett fel, melyeknek csak egyrészét fordította a megjelölt célra és hogy tette ki ne derüljön, egy kőművesmestert hamis tanúzásra akart rábírní. A főszolgabíró ezért elmozdította állásából *Kodrán*at, kinek felebbezésére az ügy az alispánhoz, majd a közigazgatási bizottsághoz került. A fegyelmi választmány ma jóváhagyta az elsőfokú határozatot és az iratokat az esetleg felforgó büncselekmények megtorlására áttette a királyi ügyészséghez.

Egy régóta húzódó, sok port felvert ügygyel foglalkozott ezután a választmány. *Szabó Béla* ujszentannai állami polgári iskolai igazgató fegyelmeje ez, akit tulajdonképpen *Ótvös Mihály* és társai, ujszentannai tanítók súlyos szabálytalanságokkal vádoltak meg. Azt állították róla, hogy feltörte tanítótársainak fiókjait, pressziót gyakorolt a tanítók osztályozási szabadsága ellen, kollegáit lekicsinylő ívet köröztetett az ujszentannai gondnokság tagjai között és végre a magánvizsgálati díjakat szabálytalanul kezelte. A fegyelmi választmány *Paragó István* világi főszolgabíró vizsgálata alapján mind e vádakat teljesen alaptalanoknak találta és az igazgatót felmentette.

Hatzelhoffer Ádám aradszentmártoni fel-függesztett községi jegyző ismert ügyével is foglalkozott a választmány. A községi jegyzőt különféle szabálytalanságok vádja miatt fel-

függesztette az alispán, kinek ítéletét *Hatzelhoffer* megfeleltette a közigazgatási bírósághoz. A fegyelmi választmány ma ez ügyben pótvizsgálatot rendelt el.

Végül ugyancsak a közigazgatási bizottság foglalkozott ma *Iszpravníc* György lugozói görög katolikus tanító ügyével. A tanfelügyelőség előterjesztése szerint a tanító teljesen elhanyagolja a magyar nyelv tanítását. A közigazgatási bizottság elhatározta, hogy a mulasztások miatt felír a kultuszminiszterhez, hogy *Iszpravníc*től a 424 korona államsegélyt vonja meg.

Orvos nélkül.

Azsiái állapot a nagyhalmági járásban.

*

A mai napon a következő figyelemre méltó sorokat kaptuk: Immár harmadik hónapja, hogy a nagyhalmági járás orvos nélkül van. Nincs orvos most, midőn a legtöbb betegség van, nincs orvosa 20000 léleknek hónapok óta, hanem Brádról, Borossebesről vagy Körösbányáról kell orvost hivatni, ahonnan még eljönnek Nagyhalmágyra, de már Szirbre, Lazurra, Magulicsára semmi pénzért el nem mennek.

Az igaz, hogy a tekintetes vármegye papiroson gondoskodott orvosról; az alispán ur Borossebesről rendelt helyettes orvost. Na már most tessék elképzelni ezt az állapotot: Borossebes vonattal két órányira fekszik Nagyhalmágytól. Ha már most valaki Nagyhalmágyon súlyosan megbetegszik, vagy valakit baleset ér, — a legrövidebb időt véve figyelembe 4 óra múlva kapja az első orvosi segélyt, vagyis akkor, mikor már csak a papnak van vele dolga.

Ez az eset Nagyhalmágyra vonatkozik. A *bruszturi, magulicsai betegek esetleg egy hét múlva kapják az első orvosi segélyt*, mert hiszen a kirendelt borossebesi orvosnak is vannak betegek és nem jöhet ő sem, amikor akar.

Megható jelenetek játszódtak le Nagyhalmágy, utcáján. Magam voltam szemtanúja annak, midőn egy cohesdi ember sirva keresett orvost, hogy beteg fiához vigye s utjában találkozott egy tiszai asszonnyal, aki férjéhez akarta az orvost vinni, de orvos nem volt. Nap-nap után játszódnak le ilyen szomorú jelenetek, de úgy látszik, a mi vidékünket *Mundzuriának* tekintik, hogy így gondoskodnak róla.

Ezen állapotok annál szomorubbak, mert volt a nagyhalmági orvosi állásra egy olyan pályázó is a Nagyhalmágygyal szomszédos Brád községből, aki ismeri a hegyes vidék viszonyosságait, tudja a nép nyelvét, — aki elfoglalta volna az állást s dacára ennek, mel-lőzve lett, bizonyára nemzetisége miatt. Kineveztek azonban egy baranyamegyei orvost, aki midőn látta az itteni hegyes vidéket s mintáta a nép nyelvéből egy szót sem értett, azonnal lemondott.

Felhozhatnák hivatalos részről, hogy hát történt intézkedés az orvosi állás betöltése tekintetében. Ámde ez figyelembe nem vehető, mert már harmadik hónapja vagyunk orvos nélkül. Ennek nem volna szabad megtörténnie. A tekintetes vármegyének intézkedni kellett volna, hogy míg az orvosi állások betöltetnek, addig itt, Nagyhalmágyon egy állandó helyettes orvos legyen, aki Nagyhalmágyon is lakjon.

Abban a reményben írom e sorokat, hogy mihamarabb orvost kapunk.

Több nagyhalmági lakos megbizásából:

K.

HIREK.

Március idusa.

A rendező-bizottság ülése.

— Az Aradi Közlöny tudóstól —

Arad, március 8

Aradváros közönsége méltó fényvel készül megülni a nemzeti ébredés hatvanegyedik fordulójának ünnepét.

A nemzeti ünnep rendező-bizottsága tegnap délután 5 órakor tartotta meg gyűlését a polgári fiúiskolában a tagok élénk részvétele mellett. Az összejevetelt a bizottság elnöke: Kovács Vince nyitotta meg és kidolgozott programot terjesztette elő, melyet a bizottság tudomásul vett.

Március 14-én este 7 órakor zenéstakaródo lesz. A rendezőség evégből megkéri Arad polgárait, hogy a fáklyásmenet alkalmával lakásuk ablakait világítsák meg. Március 15-én a városháza dísztermében az ünnepély d. e. 10 órakor kezdődik. Ezen ünnepély műsora a következő:

1. *Megnyitó beszéd.* Tartja: *Károlyi Gyula* gróf főispán.

2. *Ünnepi beszéd.* Elmondja: *Márki Sándor* dr. egyetemi tanár, történetíró.

3. *Alkalmi költemény.* Szavalja: *Hunyadi József*, az Aradi Nemzeti Színház tagja.

4. Az ünnepély alkalmával az aradi áll. tanítóképző intézet dalosköre *Zoltai Mátyás* tanár vezetése alatt hazafias dalokkal szerepel.

A városházán lefolyt ünnepély után az ifjuság, testületek, egyesületek s a közönség a városháza előtt menetté alakul és zeneszó mellett a vértanuk szobra elé vonul. Itt a polgári fiúiskola 300 tanulóiból álló énekkara hazafias dalával nyitja meg az ünnepélyt. Az ünnepély itteni műsora a következő:

1. *Alkalmi költemény.* Szavalja *Záray Jenő* tanár.

2. *Ünnepi beszéd.* Tartja: *Reinhart Gyula*, a ker. iparkamara alelnöke, ki a vértanuk szobrára helyezi Arad város koszorúját.

3. *Alkalmi ének.* Előadja a polg. fiúiskola énekkara.

Este a színházban diszeldadás lesz, amely alkalommal *Bánk-bán* kerül színre.

— *Időjárás.* A meteorológiai intézet jelentése szerint e hó 10-én az időjárás: éjjeli fagy nyugaton elvélve csapadék.

— *Kossuth Ferenc ismét beteg.* Kossuth Ferenc kereskedelmi miniszter — mint budapesti tudósítónk jelenti — régi térdizületi lobjának lázas kiújulása miatt kénytelen ágyban maradni. A minisztert a délelőtt, valamint a délután folyamán meglátogatta házióvosa, Müller Kálmán egyetemi tanár, főrendiházi tag, aki az est folyamán Korányi Sándor báró egyetemi magántanárt is elhívatta és vele együtt konzultálta meg a beteg minisztert. Kossuth Ferenc előreláthatólag egy hétig kell, hogy ágyban maradjon. A miniszternek a legnagyobb nyugalomra van szüksége, miért is ez idő alatt látogatásokat nem fogad.

Kossuth ma ágyban fekvé fogadta a Rákospalota lakosságának 500 tagu deputációját, amelynek élén Kovács Kálmán ref. lelkész átnyújtotta a miniszternek a község diszoklevelet. Kossuth válaszolt a küldöttség vezetőjének s többek között a következőket mondta: Tényleg beteg vagyok és sajnos ez megakadályoz abban, hogy édes hazám iránt való kötelességemet úgy teljesísem, amint kívánám. Egyedül hazám sorsa lebeg szemem előtt és jól esik látnom, hogy ezt elismerik.

— *A pápa a vétőjog ellen.* Rómából táviratozzák, hogy a vatikáni Mementó értesülése szerint a pápa egy következményeiben nagy fontossággal bíró lépésre határozta el magát. Az említett lap értesülése szerint a pápa megküldötte az összes kardinálisoknak azt a bulláját, amellyel megszünteti a világi hatalmak vétőjogát. A pápa a kardinálisoknak kiközösítés terhe mellett megtiltja, hogy a világi hatalmaknak akár közvetlen, akár közvetett beavatkozását eltűrjék. Ausztria-Magyarország vétőjogát ő Felsőége legutóbb az 1903. augusztus 2-iki konkklávéban gyakorolta a krakkai béboros érsek után, amikor *Rampolla* bíbornok ellen érvényesítette a maga vétőjogát. — A Mementónak ez a híre még nem nyert megerősítést.

— *Városi képviselők értekezlete.* A következő sorok közlésére kérték föl bennünket: Meghívás. Arad város törvényhatóságának t. tagjait, — tekintettel a napirendre tűzött egyes ügyek fontosságára, — meghívom a városháza emeleti tanácstermében folyó hó 9-én (kedd) délután 5 órakor tartandó előértekezletre. Arad, 1909. március 8. Múlek Lajos dr. törvh. biz. tag.

— *Róka József kir. tanácsos üdvözlése.* A városi közigazgatási bizottság mai ülésén olvasta fel Kádas Kálmán főjegyző *Wekerle* Sándor miniszterelnök leiratát, melyben tudatja, hogy a király *Róka József* pénzügyigazgatónak a királyi tanácsosi címet adományozta. Ebből az alkalomból *Károlyi Gyula* gróf főispán fejezte ki a bizottság szerencsekívánatait a kitüntetett pénzügyigazgató előtt.

— *Supiló Ferencet megverték.* Zágrábból táviratozzák: Az itteni „National-kávéház” előtt ma délután fél öt órakor a Staresevics-párti legionáriusok *Supiló* Ferenc horvát képviselőt meglesték, többen botokkal és más ütőszerekkel ütlegelni kezdték, úgy, hogy *Supiló* kalapja leesett fejről, a ruhája pedig rongyokra tépődött. A verekedésre természetesen óriási néptömeg verődött össze. *Pribicevits* Szvetozár és *Banjanin* János képviselők siettek az inzultált képviselő segítségére, de megjárták, mert a támadók őket is ütlegelni kezdték, úgy, hogy mind a hárman vérző sebeket kaptak. *Supiló*nak végül is sikerült megmenekülni, de vérző sebei miatt kénytelen volt az irgalmasok kórházába menni, ahol azokat bekötözték. A támadó csoport ezután elment *Medakovics* Bogdán Zrinyi-téren levő lakása elé, ahol zajos tüntetést rendezett a szerbek ellen. Csak a lovasrendőrök attackja vette elejét a nagyobb arányú tüntetésnek. A zágrábi lapok kivétel nélkül elítélő hangon írják az esetről.

— *György trónörökös milliós életbiztosítása.* Lapunk legutóbbi számában megírtuk, hogy *György* szerb trónörökös egy milliós életbiztosítási ajánlatát az Első Magyar Általános Biztosító társaság visszautasította. Mint budapesti tudósítónk jelenti, *György* herceg most egy hamburgi pénzoportnál kísérletezik, de szintén eredmény nélkül. A trónörökösnek egy gróf *Sigray* nevű bizalmasa beállított a Dordrecht biztosító intézet budapesti igazgatójához, akit megkérdezett, hajlandó-e az intézet *György* ur milliós életbiztosítását elvállalni. Normális halálesetre igen — válaszolta az igazgató. *Sigray* gróf erre megkérdezte, hogy háboru, légberopítés stb. ellen vállalják-e? Mire az igazgató tagadó választ adott, *Sigray* gróf pedig elment, hogy tovább kísérletezzék. Valószínűleg mindenütt elfogják utasítani a jó üzletet.

— *Kinevezés.* A földmivélsügyi miniszter *Páli Miklós* m. kir. erdőmestert, az aradi m. kir. állami erdőhivatal főnökét, a VII. fizetési rangosztályba, m. kir. erdőtanácsossá nevezte ki.

— *A Szanin elkobozták.* Budapesti tudósítónk jelenti: *Szlavek Ferenc* dr. vizsgálóbíró, miután *Szanin-t*, *Arcübasev* regényét végigolvasta, tegnap elrendelte az elkobzását, mert — mint ahogy megokolta a vizsgálóbírói végzést — egyes részeiben vallás ellen izgatást tartalmaz és pornografikus eszközökkel akar az olvasókra hatni. A végzést megkapta a rendőrség, amely nyomban foganatosította az elkobzást. A detektívek sorra járták a könyvkereskedéseket, de egyetlen példányt sem sikerült lefoglalni.

— *A bűnügyi osztály személyzetének szaporítása.* Az aradi királyi ügyészség, az aradi ügyvédi kamara többször sürgették, úgy a közérdek, mint a magánérdek kielégítésének céljából a bűnügyi osztály személyzetének szaporítását. A polgármester ma délután intézkedett, hogy ez a városi háztartás újabb megterhelése nélkül megtörténhessen. *Bedő* Árpád dr. községi bírót rendelte szolgáltatásra a bűnügyi osztályba. A községi bíróság dolga, a végrehajtási novella életbelépte óta megesapant s ezt a reszortot a maga dolgai mellett *Bökényi* Arisztid fogalmazó eltudja látni. *Bedő* dr. március 10-én foglalja el helyét a bűnügyi osztályban.

— *Rozsnyai-Hoschke Kálmán házassága.* Abban az időben, amikor *Rozsnyai-Hoschke Kálmán* feleségül vette *Prielle Kornéliát*, a „Nemzeti Színház” agg művésznőjét, a fővárosi lapok részletesen foglalkoztak a különös házassággal és *Rozsnyairól* megírták, hogy viharos multja van és hogy *Prielle Kornéliát* anyagilag kihasználta. *Rozsnyai* rágalmazásért följelentette a lapokat, amelyek részéről *Csergő* Hugó (A Polgár), *Fröhlich* János („Az Ujság”), *Ilosvai* Hugó („Uj Hírek”) *Kálnoki* Lajos („Független Magyarország”), *Kenedi* Géza dr. („Az Ujság”), *Láng* Ilona („A Nap”) és *Ráskai* Ferenc („Pesti Hírlap”) vállalták el a felelősséget. — Ma tárgyalta a sajtópört, mint fővárosi tudósítónk jelenti, a büntetőtörvényszéknek dr. Füzesséry bíró elnöklete alatt ítélező tanácsa. A főmagánvádlót *Polónyi* Dezső dr. képviseli. A bíróság a vádlottaknak, akiket *Bródy* Ernő dr. és *Katona* István dr. védtek, megengedte a valódiság bizonyítását. A törvényszék a vádlottakat mind felmentette, mert bizonyítva látta, hogy igazat írtak. Az ítélet indokolásában a bíróság kimondotta, hogy az újságírók erkölcsi alapon állottak, míg *Hoschke*t az egoizmus vezette és az agg művésznő jövedelméből a maga anyagi előnyeit biztosította.

— *Eljegyzés.* *Dobó* Ferenc, az Aradi Rézvény-nyomda tevékeny gépmestere vasárnap tartotta eljegyzését *Horváth* Lajos aradi iparos kedves leányával, *Ilonkával*.

Weisz Dezső, szászvárosi kereskedő eljegyezte *Glück* Adél kisasszonyt, *Glück* Dávid leányát.

— *Kell* Manó cég ajánlja birneves ke Lengveharisnyáit és ruhadisz remekeit. Telefon szám 673.

131

— *A m. kir. erdőtisztek címeinek megváltoztatása.* A m. kir. földmivélsügyi miniszter az 1909. évi költségvetési törvényben nyert felhatalmazás alapján elrendelte, hogy az erdőtisztai állások megjelölésére ezután „erdőmester” helyett „főerdőmérnök”, „főerdész” helyett „erdőmérnök”, „erdész” helyett „segéderdőmérnök”, „erdészjelölt” helyett „erdőmérnökjelölt”, végül „erdőgyakornok” helyett „erdőmérnökgyakornok” elnevezés használtassék. Az erdőtisztek elnevezésében való most ismertett változtatásra azért volt szükség, mert a régi címeket arra illetéktelen, minősítéssel nem bíró, magán uradalmaknál szolgálatban levő egyének is használták.

A gyilkos após. Silingyiaról jelenti tudósítónk: Sándor Juon, silingyiai földmives régóta rossz viszonyban volt vejével, Argyelán Sándorral, ki egyébként is híres volt civakodó természetéről. Emiatt aztán az öreg Sándor és Argyelán között csaknem naponként a leghevesebb jelenetek játszódtak le és Argyelán Sándor nem egyszer fenyegette meg apósát. A beváltásra az alkalom nemsokára meg is érkezett. A garázda természetű Argyelán Sándor a feleségével sem élt békességben és veszekedéseivel elkészerítette az asszony életét. A házasfelek közt tegnap is erős szóváltás támadt, úgy, hogy Argyelán Sándorné megúnván a férjétől elszenvedett bántalmakat, apjához, Sándor Juonhoz ment. A férj rettenetes bosszút forralt felesége ellen. Izzó paraszat tett az asszony ágyába remélve, hogy a felesége este hazatér és ágyába, lefekszik, a parázs-tömegtől tüstént összeég a teste. Időközben Argyelán Sándor is eltávozott hazulról, teljesen megfélemlítve a parázzsal telt ágyról. A felesége sem tért haza este, hanem helyette az ágyba helyezett parázztól nemesak az ágy és az ágynemű, hanem a szobában levő butorok is égni kezdtek. Mikor Argyelán Sándor értesült a nem várt eseményről, nagy hangon kiabálta tele a falut, hogy a butorokat biztosan régi haragosa, Sándor Juon gyújtotta fel. Tüstént éles vassvillával felfegyverkezve rohant apósa házába és egyenesen apósának rontott, ki szintén vassvillát ragadott védelmére. Rettenetes viaskodás keletkezett az ellenségek között, melynek az lett a vége, hogy Sándor Juon ügyesebben kezelte a vassvillát és úgy vágta fültövon Argyelán Sándort, hogy az azonnal összeesett és meghalt. Sándor Juont a esendőrség letartóztatta.

— **Férjzett nő folytathat-e leánykori neve alatt üzletet?** Érdemes cégbejegyzési ügyben érkezett ma le kuriai döntvény az aradi kir. törvényszékhez. Nehány hónappal ezelőtt Belk Johanna férjzett Tyralla Károlyné, nagyhatalmú kereskedő, aziránt folyamodott az aradi törvényszékhez, Gyarmathy Ernő dr. kir. közjegyző útján, hogy cégét leánykori neve: Belk Johanna alatt jegyezze be. Heller Mór dr. törvényszéki bíró megtagadta a kérelem teljesítését, azzal az indokolással, hogy a kereskedelmi törvény 11. §-a kimondja, hogy aki cégét bejegyeztetni akarja, polgári vezetéknevét tartozik használni, a nő pedig, ha férjnél van, legalább a férj vezetéknevét. A nagyváradi kir. ítélőtábla a törvényszék végzését megváltoztatta és a kérelemnek helyt adva, elrendelte a cégbejegyzést. A tábla határozata folytán Belk Johanna néven bejegyezték a céget és a bejegyzést közölték a kereskedelemügyi miniszteriumban levő cégbiztossal, hogy azt a Központi Értesítőben tegye közzé. A cégbiztos ezt megtagadta és egyben a tábla végzését megfellebbezte. Ma érkezett le a Kuria végzése, amely szerint helybenhagyta az aradi törvényszék végzését és a cégbejegyzési kérvényt elutasította.

— **Rehabilitált aradi kereskedő.** Megirtuk, hogy Nemes Lipót ismert aradi kereskedő ellen a temesvári rendőrség eljárást indított, mert Temesvárott is árusította üzlete áruit. A kihágási bíró tulszigoru volt vele szemben és 8 napi elzárásra, meg 200 korona pénzbírságra büntette. A temesvári városi tanács ezt az ítéletet enyhítette és Nemest 100 koronára büntette. Főlebbezés folytán a kereskedelmi miniszteriumba került az ügy s ott döntöttek véglegesen a pörben. A kereskedelmi miniszter most arról értesítette a temesvári tanácsot, hogy ítéletét megsemmisíti és Nemest teljesen fölmenti, mert nem követett el semmi büntetendő cselekményt.

— **Életunt postagyakornok.** Buttyinból jelenti tudósítónk: Irisza Antal, ujszentannai illetőségű postagyakornok, ki legutóbb a buttyini postahivatalban teljesített szolgálatot, vasárnap reggel főbe lőtte magát és meghalt. Tettének okát buskomorságnak és életuntnak mondják.

— **Adomány a vesztőhely megváltására.** A 13 vértanu kivégzési helyének megváltására a polgármesteri hivatalhoz befolyt adományok: Eddig befolyt 6286 K. 56 f., Arad Csanádi Gazdasági Takarékpénztár 500 K., Szabó Károly Királytelek 10 K., Zalamegyei gazd. takptár Nagykanizsa 10 K., Lőcsevölgyi h. é. vasut adománya 5 K., Magyarokizsai Önszegélyző Egyesület 25 K., Eltes Mihály Budapest gyűjtése 4 K. 50 f., Hitelszövetkezet Csetnek 10 K., Lehrmann Viktor dr. adománya 10 K., Délmagyarországi Gazdasági Bank 30 K., Temesvári gyártelep r. t. aradi főraktára 25 K., Mosonmegyei Takarékpénztár Magyaróvár 25 K., Nagykunarcagi Takarékpénztár 50 K., Csákvári Segélyegylet 10 K., Községi tanító testület Kecskemét 30 K. Összesen 7041 K. 06 f.

A pankotai állami elemi iskola 18 korona 4 fillért gyűjtött a vesztőhely céljaira. Ezt elküldték az Aradi Közlönyhöz. Az összeget rendeltetési helyére juttatjuk.

— **Ünnep Orczyfalván.** Vasárnap foglalta el Wegling István, az ujonnan kinevezett plébános az állását. A községi előljáróság az iskolaszékkel egyetemben bankettet rendezett a tiszteletére, a Roch-féle vendéglőben. Megjelentek a járási tisztviselők Pongrácz Miklós főszolgabíróval az élen, továbbá számos vidéki jóbarát és ismerős. Az ünnepet Janker Lajos köszöntötte fel. A társaság késő estig maradt jó hangulatban együtt.

— **Építkezések Aradon.** Az építészeti bizottság ma délután tartott ülésén engedélyt adott Urmánczy Jánosnak arra, hogy Boros Béni-teren levő telkén két bérházat építtessen. Az építkezést holnap már megkezdik. Ugyancsak ma kapott építési engedélyt báró Nopcsa Elekné a Boros Béni-teren levő ház átalakítására. A földszinten több üzlethelyiség készül, az építendő emeleten pedig lakások.

— **Meglopott paprikakereskedő.** Gyenge József makói paprikakereskedő szombat este betért az aradi vasuti állomás közelében levő Popper vendéglőbe éjjeli szállásra. Az íróban hajtotta álmra fejét többet magával. Reggel vette észre, hogy 324 korona pénzt, ezüst óráját és láncát ismeretlen tettes ellopta. A rendőrség megindította a nyomozást.

— **Likőr aromák kitűnő likőrök előállítására;** — házilag — Vojtek és Weisznál. 171

EGYESÜLETI ÉLET.

Az Aradi Katolikus Háziasszonyok Egyesületének alakuló közgyűlése.

Ma alakult meg „Az Aradi Katolikus Háziasszonyok Egylete” a városháza közgyűlési termében. A terem majdnem szűknek bizonyult, oly váratlanul sok érdeklődőt vonzott az egylet alakulása. Lakatos Ottó minorita rendfőnök nyitotta meg üdvözlő beszédével a gyűlést, melynek célját kifejtette és felkérte Szentiványi Károlyt, az országos katolikus szövetség igazgatóját, hogy az egyesület alakulásának célját ismertesse. Szentiványi Károly beszédében rámutatott az egyesület szükségességére, mely nem akar mást, minthogy a nő ismét a régi tiszteletre alapított piedestálra állíttassék. Ezután Wüszner Henrikné, az Országos Katolikus Háziasszonyok Szövetségének igazgatónője ismertette a már eddig fennálló ilyen egyletek alapszabályait. A megjelentek az alapszabályokat az alakulandó egylet névze is elfogadták és kimondták az Aradi Katolikus Háziasszonyok Egyletének megalakulását s Lakatos Ottó indítványára egyhangulag gróf Károlyi Gyulánét választották meg az egyesület elnökéjévé. Ezután Wüszner Henrikné terjesztette elő a legközelebbi teendőket, amelyek: helyiségszerzés a Cseléd-otthon felállítására végett, az alkalmazandó gondnoknő kérdése, a cselédközvetítői díjak megállapítása, a Cseléd-otthonnal párhuzamosan felállítandó intézmények, u. m. pensió, kifőzés, stb. és mint első és legfőbb teendő: a tagok gyűjtése. Ezután gróf Károlyiné indítványára egy bizottság küldetett ki Varjassy Árpádné, Foka Józsefné és Lőcs Rezsóné elnökeite alatt, hogy az alapszabályszerű tisztviselőkre nézve a jelölést ejtse meg. A gyűlés elhatározta, hogy tisztviselő-választó közgyűlésre március hó 25-én gyűl ismét egybe.

(*) **A Képző és Iparművészeti Társulat választmányi ülése.** Az aradi Képző és Iparművészeti Társulat március hó 9-én (kedden) délután 5 órakor a városháza első emeleti kis-termében választmányi ülést tart. Tárgysorozata a következő: 1. A legutóbbi választmányi ülés jegyzőkönyvének felolvasása és hitelesítése. 2. Titkári jelentés. 3. Faragó Rezső előterjesztése egy kirakatverseny kitűzésére. 4. A husvét kiállítás előkészítése. 5. A Petőfi-utcai bejáró és a felsőtemetőkapu tervezetének előterjesztése. 6. Pénztáros jelentése. 7. Új tagok felvétele. 8. Megüresedett választmányi tagsági helyek betöltése választás útján. 9. Indítványok.

(*) **A D. M. K. E. közgyűlése.** Lenn a végeken, közvetlen Belgrád felett, ahol a slavon dombok összelelkeznek a magyar földdel: Ujvidéken tartja meg évi rendes tisztújító közgyűlést április hó 12-én a Délmagyarországi Magyar Közművelődési Egyesület. A magyar kultúra ünnepe lesz ez a nap és Balla Aladár dr. főispán és Demetrovits Vladimir dr. polgármester mindent elkövetnek, hogy a magyar közművelődési egyesület fényes lefolyásának ígérkező ünnepe minél jobban sikerüljön. A közgyűlésen választják meg a D. M. K. E. új elnökét, tisztikarát és igazgatóságát, valamint letárgyalják a zárószámadást és költségelőirányzatát. A közgyűlésre az egyesület örökös, alapító és rendes tagjait ez uton hívja meg a D. M. K. E. elnöksége.

(*) **Vita a Nőtisztviselők Egyesületében.** Érdekes és nagy tetszéssel fogadott előadást tartott tegnap Brody Béla, az Aradi Közlöny munkatársa, az Aradi Nőtisztviselők Egyesületében. Színes és érvekben gazdag előadásában magyarázta: mit, mikor és miként kell az igazi kultúrának olvasnia. Tartalmas előadását a szép számu közönség figyelemmel hallgatta és az ezt követő vitában többen vettek részt.

SPORT.

Az „Aradi Atletikai Klub” tizedik évi közgyűlése.

Fuzió a Torna Egyesülettel.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, március 8.

Ünnepély jellegével bíró volt az Aradi Atletikai Klub vasárnap délelőtt 11 órakor megtartott tizedik évi rendkívüli közgyűlése, mert az azon elhangzott komoly, városunk sportéletére kiható gondolatok és hozott határozatok hivatva lesznek új irányt adni nemesak egy egyesületnek, de városunk egész sportéletének.

Az Aradi Atletikai Klub jubiláris tizedik évébe lépve eddigi lelkes tevékenységével mutatott rá közgyűlésén a jövő haladó útjára s menten minden klubpolitikai érdek, avagy bármiféle mellékérdéktől, tisztára és egyenesen városunk sportélete érdekében hozta meg Szathmáry János elnök előterjesztésére nagy jelentőségű elvi határozatát, mely szerint, ha az az Aradi Torna Egyesület március 21-iki közgyűlésén is kimondatnék, hogy a két egyesület egybeolvadását óhajtanónak látja, legelső kötelességeül jelölte meg az új választmánynak, hogy ez irányban a Torna Egylet kiküldöttével tárgyalásokba lépjen s hasson oda, hogy a két, külön-külön is nagy szerepet vivő sportegyesület egy egyesületté, egy klubba olvadjon össze.

Az Aradi Tornaegyesületből, Urbán Iván elnöktől kiindult eszme termő talajra lelt s bizva az AAK. eddigi helyes vezetésében, hihető, hogy egyesült erővel a két egyesület oly hatalmas és nagy leendő, aminő hazánk egy vidéki városában sem található.

E nagy jelentőségű határozat kimondása után ifj. Vas Gusztáv titkár olvasta fel az elmúlt évi sportszereplést felölő s figyelemmel megszerkesztett titkári jelentését, majd Bogszán Károly pénztárnok az 1908. évi pénztár forgalmi kimutatást, mely szerint 9442'03 koronával bevétellel szemben 8871'38 korona kiadási idetve 570'65 korona készpénz egyenleg mutatkozik.

Örömmel vette tudomásul a közgyűlés, hogy a klub 1908. évben rendezett egy országos birkozó versenyt, 30 kilométeres bajnoki

tárgyalógó versenyt, délmagyarországi bajnoki viadalokat, házi versenyt, 13 football mérkőzést, résztvettek tagjai atletikai versenyeken Kolozsvárott, Budapesten, Szegeden, Temesvárott s Szathmáry Kálmán 846 centiméteres rudugásával új országos rekordot állított fel.

Grumáz László és Szathmáry Géza indítványára a közgyűlés az elmúlt évi tisztikarnak buzgó tevékenységéért köszönetet szavazott. Választmányi előterjesztésre Kákos László Aradról elköltözött tagot örökös tiszteletbeli football kapitánnyá kiáltotta ki a közgyűlés s egyben kimondta, hogy az egyes sportágak intenzívebb fejlesztése érdekében szakosztályokat állít fel.

Az elmúlt évi tisztikar lemondása után szavazás mellőzésével kiáltotta ki a közgyűlés 1909. évre is ügyvezető elnökké Szathmáry János Acev. főfelügyelőt, alelnökké Szakolczay Lajos ügyészt, elborvossá dr. Borsos Bélát, ügyösszé dr. Momák Dömöt s mérnökké Molitorisz Józsefet. A klub alapszabályának megfelelően az elnökség s a szaktisztségek betöltése után a közgyűlés 30 választmányi tagot választott, mely választmány holnapi ülésén alakítja meg önmagából a tisztikart.

A választmány tagjai lettek: Alt János, Apor Gyula, Banovits László, Bogsán Károly, Boross Vida, Dörner Emil, báró. Exterdo Kálmán, Gaál József, Gaál Zoltán, Grumáz László, Heéger Antal, Holló István, Hoffmann János, Isztray Géza, Lészay Ottó, Mhsteti Sándor, Nyáry László, Neidenbach Emil, Neidenbach Ödön, Palotay Antal, Pataky János, Pataky Sándor, Proisinger Béla, Szél Lajos dr., Szalárdy Géza, Szathmáry Géza, Szókoly Károly, Vass István dr., ifj. Vas Gusztáv, Ziffer Sándor. Póttagok: Szathmáry István, Mikosévits Iván, ifj. Boros Károly, Kintzig Ferenc, Nyáry Béla, Rózsa Imre, Szabó György és Odry Zoltán.

Serdülő leányok és fiuk

erősekké és vidorakká fejlődnek, elvesztik lehangoltságukat, hogyha a szükséges táplálékot

Scott-féle Emulsio

alakjában élvezik, amely az összes erősítő szerek között a legkiválóbb.

Orvosok és bábák a SCOTT-féle Emulsiót a legmelegebben ajánlják az utóbbi az év óta. Édes mint a tejszín.

Könnyebben emészthető

mint a tej. 6001

Egy eredeti üveg ára 2 K. 50 fillér. Kapható minden gyógytárban.

Az Emulsio vásárlásánál a SCOTT-féle módszer ved-jegyet — a halcsont — kerülni figyelembe venni.

TÖRVÉNYKEZÉS.

§ Csöd. Az aradi kir. törvényszék mai napon Szones József soborsini kereskedő ellen a csödtöt elrendelte. Csödbiztossá: Heller Mór dr. kir. törvényszéki bírót, tömeggondnokká Avrameszku Vazul dr. ügyvédet nevezte ki. Bejelentési határidő: április 14, felszámolási tárgyalás április 21.

§ Tanító a pap ellen. Régi ellenséges viszonyban van Svisznioso Gyula volt pécskai, jelenleg temesvári tanító Puskarovics Gergely pécskai szerb lelkészszol. Évekkel ezelőtt a pap különböző szabálytalanságok miatt állásától felfüggesztette a tanítót. Svisznioso ezek után egyik lapban cikket közölt a pap ellen, akivel szemben több rágalmozó kitéltelt használt. Többek között azt írta, hogy Puskarovics jogtalanul megfosztotta őt tanítói állása után járó hivatalos földjeinek élvezetétől. A lelkész nyomtatvány útján elkövetett rágalmozás miatt tett feljelentést és az eljárás folyamán hozzájárult ahhoz, hogy az inkriminált kifejezésekre vonatkozólag a törvényszék a valóság bizonyítását rendelje el. A tanító nem tudta bizonyítani állításainak valóságát és így az aradi kir. törvényszék, a mai napon megtartott főtárgyaláson elítélte 80 korona fő- és 20 korona mellékbüntetésre.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDES.

Budapesti áru- és értéktőzsde.

— Távirati tudósítás. —

Budapest, március 8.

Kínálat korlátozott, vételkedv mérsékelt, 10 ezer méterhez a 5 fillérrel magasabb.

Az árak 50 kilónként számítva:

	Deli zárlat	2 órai zárlat
Buza április a ...	13.67—3.68	13.75—13.76
Tengeri májusra ...	7.55—7.56	7.56—7.7
Rozs áprilisra ...	10.46—10.47	10.51—10.6
Buza májusra ...	13.38—3.39	13.56—13.57
Zap áprilisra ...	8.78—8.79	8.99—8.91
Buza 1909 októberre ...	11.37—11.38	11.44—11.45
Rozs októberre ...	9.51—9.52	9.59—9.61

Zárul 5 órakor.
Utőtőzsde üzletlen.

IDEGENEK ARADON.

— Március 6. —

Fehér Kereszt szálloda. Berent Frigyes utazó Prága. — Schlésinger Lipót utazó Budapest. — Braun Sándor utazó Budapest. — Makrai Theofil mérnök Budapest. — Goldschmidt Félix utazó Budapest. — Kakujay Ferenc utazó Budapest. — Kohn László malomtulajdonos Déva. — Beletnay István őrnagy Lugos. — Mähler Ignác főmérnök Déva. — Kudelka Gyula honvédbadnagy Lugos. — Dénes Aladár utazó Budapest. — Trojacsek Hugó ezredorvos Temesvár. — Mérey Béla dr. honvéd ezredorvos Zombor. — Jobbágy István mérnök Budapest. — Maschek József utazó Fehérvárról.

Központi szálloda. Loewe Ernő mérnök Nagylak. — Roóz Mór utazó Budapest. — Deutsch Arthur utazó Budapest. — Kende Gergely birtos Temesvár. — Antonovits György magánzó Lippa. — Weiszberger Jakab sertéskereskedő Temesvár. — Rusz János jegyző Bárna. — Weisz Dezső kereskedő Szászváros. — Apudhorn Ferenc dr. ügyvéd Budapest. — Farkas Elek főutkár Budapest. — Takács Henrik utazó Budapest. — Keleti Leo kereskedő Budapest. — Guttmann Miklós kereskedő Budapest. — Dientl Ferenc utazó Budapest.

Pannónia szálloda. Kaufmann Albert kereskedő Dézna. — Katona Imréné és nővére Kunanyesd. — Matovovits Béla jegyző Kisperreg. — Achimán György tautó Tonka. — Longyel Sándor kereskedő és neje Pankota. — Batoni Kálmán intéző Kerek. — Beamter Dezső hivatalnok Arad. — Polvini Milan járásbíró Világos. — Marossy János bérlő Pécska. — Ney Gerő gazdálkodó Balatonendrén.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Kedd, 1909. évi március hó 9-én:

A) bérlet. A) bérlet.
Ternovszky Margit felleptével:

Lili.

Operette 3 felvonásban. Írták: Hennequin és Millaud. Fordították: Fay J. és Éva L. Zenéjét szerző: Horvá.

SZEMÉLYEK:

Antonin	Hunyady J.	Bouzincourt	Kulesár L.
De la Grande	Deity Laos	Bouzincouriné	Benkőné
Saint Hippo.	Leövey L.	Amelie	Ternovszky.
Bompan	Várnay J.	Antonine	Zalay Margit
Rouée	Keitess D.	Victorine	

Kézdeté este 7 és fél órakor.

URÁNIA SZÍNHÁZ.

(Báró Simonyi-utca 1. szám, Szabadság-tér mellett.)

Új műsor. Új műsor.
Műsor: 1909 március hó 9 én, kedd:

1. Az egyenruha hatása. Kacagató. — 2. Az ezred gyermeke. Életkép. — 3. Nápoly. Tormészet után. — 4. Babák. Színes látványosság. — 5. Aki haragszik a rendőrségre. Humoros.

Tíz perc szünet.

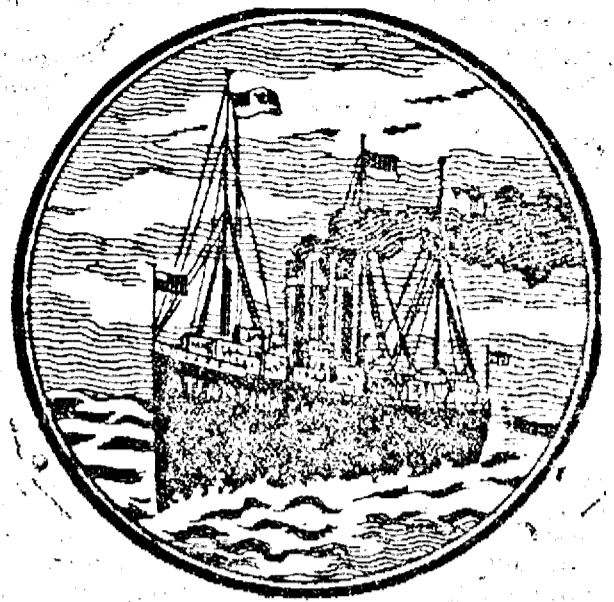
6. A becsületért. Dráma. — 7. Megzavart családi ünnep. Bohózat. — 8. Arab istentisztelet látványosság. — 9. Az asszonyok áldozata. Bohózat. — 10. Naplemente. Tormészet után.

Előadások délután 5, este fél 7 és fél 9 órakor.

Az előadásra bármikor be lehet menni.

Az előadások alatt a cs. és kir. 33. gyalogezred zenekara játszik. — Cukraszda.

NYILTTÉR.*

Röggel, délután és este

igyunk

ATLANTIKA kávé,

ATLANTIKA teát

ATLANTIKA rummal

mert csak az

ATLANTIKA

kávé, tea, rum speciális üzletben

kapható

fűszer és illatszer káros szagától mentes

kávé, tea, rum.

A kirakatban működésben látható villanyüzemű kávépörkölőnkkel naponta többször friss pörkölés. Eladás nagyban és kicsinyben. 421

ATLANTIKA

Kávé és tea behozatal

Arad, Andrassy-tér 20. Fischer Eliz-palota.

Városi és megyei telefon 609.

Hair regenerator

Ártalmatlan készítmény, mely az ősz hajnak eredeti színét adja vissza. Nem festék, hanem a gyökerekre ható készítmény, melytől a haj puha selyem fényű és ugyanolyan színű lesz, a minő az eredetileg volt, korpaképződés megszűnik, ugyancsak a haj hullása is, nem piszkol.

Ára 2 korona. 351

Földes Kelemen

gyógyszerésznél.

Cement
hornyolt cserép
a legjobb fedő anyag. Vizáthatlan!
Örökké tart!

**Tégla,
Cserép**

legjobb minőségben állandóan
raktáron

Pollak Sándor

tégla, cserép és cementárú gyárban

Mikalának.

Telefon 5-15.

Városi iroda: Erzsébet-körút 37., 1. em.

Telephon 422.
Új asztalos műhely Aradon.

Van szerencsém a nagyjrd. közönségnek b. figyelmét

épület- és butor asztalos

műhelyemre tisztelettel felhívni.
Számos éven át volt alkalmam Buda-
pest, München és Stuttgart előkelő mű-
helyeiben tapasztalatokat szerezniem.

Ezen kedvező körülményeknél fogva
abban a kellemes helyzetben vagyok,
hogy a legmesszebbmenő követelményeket
elégíthetem ki.

Fő elvem: pontos, tiszta, izléses
és tartós munkával szolgálni.

B. pártfogást teljes tisztelettel kér

Reich Dezső

épület és butoraszttalos 681

Aradon, Aranykéz-u. 8. — Telefon 422.

A hölgyek tudják legjobban, mily
fontos a szép üde arc,
mily hatalom és kincs az, mily
előnyökben részesül egy szép nő.

Szépnek lenni azonban nagy
feladat, nem elegendő, hogy valaki
csinos, fess, megnyerő külsejű és
kedves legyen, hanem a legfonto-
sabb, hogy az arcbőre tiszta legyen.

A nők tudják ezt és azért igen
nagy gondot fordítanak az arcbőr
ápolására és a szépség emelésére.

A Földes-féle Margit-Creme

az egyedüli szer, mely 5-6-szori használat után eltávolít kitérészeket,
pattanásokat, szeplőket, májfoltokat és az arcot hófehérré teszi.

A Földes-féle MARGIT-CREME páratlan és csodás
arc-szépítő és a szépséget megőrző hatását mi sem
bizonyítja fényesebben, mint azon körülmény, hogy a Wienben
rendezett „Ausstellung für Moderne Gesundheits und Schön-
heits pflege“ nagy aranyérmét és díszoklevelet nyert.

A MARGIT-CREME, miként azt számos vegyvizsgálat
igazolja, ment minden káros anyagtól és így az arcot bár-
mily ideig használják is azt nemcsak nem rontja, hanem
késő öreg korig ifju üdeségében tartja meg.

Készítte:

Földes Kelemen gyógyszerész Aradon.

Kapható az egész világon. Ára 1 korona. 461

Hatásában
Felülmulhatatlan
a kellemes ízű, friss Hajós-féle

Csukamájolaj

Gyermekek és felnőttek által
egyaránt kedvelt; hatalmas táp-
anyagánál fogva az orvosok
előszeretettel rendelik.

Ára egy üvegnek 2 korona.

**Köhögés,
Rekedtség**

elnyálkásodás ellen elismert ki-
tűnő hatású szer a

„Tussinál“ cukorka

Ára 60 fillér, és

„Tussinál“ thea

Ára egy doboznak 50 fillér.

Dr. Graur Victor aradi fog-
orvos antisept. szájvizének és
fogporának egyedüli raktára.

Egy üveg szájviz 2 korona.

Egy doboz fogpor 1 korona.

Legjobb fekete, le nem mosható

HAJFESTŐ

a Hajós-féle

MELOGEN.

Ára 2 korona.

Kapható a készítőnél: 191

HAJÓS ÁRPÁD gyógyszerertárában

Arad, Andrásy-tér 22., megyeházzal szemben,

továbbá minden gyógyszerár, illatszertár és drogeriában.

Telefon 410.

Telefon 410.

WINKLER JÓZSEF

szőlővessző és szőlőoltvány termelő

Arad, Batthyány-utca 18. szám.

Van szerencsém a t. szőlőbirtokos urak szives tudomására hozni,
hogy ez évi termésemből szőlőpótláshoz is alkalmas nagy-
mennyiségű

— 1 és 2 éves gyökeres Riparia Portalis szőlővessző —
ugyszintén több 100.000 darab kiváló szép

dusgyökérzetű szőlőoltvány
kerül mérsékelt áron eladásra.

Az oltványok és gyökeres vesszők aradi lakásomnál vannak raktá-
rova s így minden megrendelőnek módjában van az anyag kiváló, jó mi-
nőségéről meggyőződést szerezni. 885

Bővebb felvilágosítással és árajánlattal szívesen szolgál

Winkler József,

Arad, Batthyány-utca 18.

ÚJ DIVATKELMÉK

teljes választékban érkeztek!

Kérjük a m. t. közönséget kirekafatainkat meg-
tekinteni, hol bő tájékozást szerezhethet az
idei különleges újdonságokról.

Rosenblüh H. és Társa

divatüzlet.

